

Vlag!

Nr 16, voorjaar 2015

Voortzetting van Vexilla Nostra (1966) Vlaggenlijn (1998)

Periodiek van het Vlaggenmuseum Nederland, Vlaggenparade Rotterdam en de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (NVV)

Jonge vlagontwerpers

De Vlaggenparade gerenoveerd

Vlaggen in de
film MICHEL de RUYTER

De Kracht van Rotterdam

inhoud

- 2 redactioneel
- 3 Gerenoveerde Vlaggenparade feestelijk heropend
- 6 Aan het woord: Dick Mol
- 8 De Kracht van Rotterdam
- 9 Coming Out Day 2014
- 10 3x Prijs! Jonge vlagontwerpers op de Vlaggenparade
- 12 Vlaggenprotocol en herdenkingen
- 14 De totstandkoming van de Zuid-Afrikaanse vlag
- 16 Thijs van Leeuwen – Vlaggen in de film *Michiel de Ruyter*
- 19 Wim Schuurman – Nieuw-Zeelanders mogen stemmen over nationale vlag
- 20 Wim Schuurman – Vlaggen van terroristische islamitische bewegingen
- 22 Wim Schuurman – Nieuwe vlag Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- 24 René Vroomen – Vlag gemeente Peel en Maas
- 26 Hijsen of niet?: vlag Peel en Maas
- 27 Daan van Leeuwen – De provincievlaggen van Estland
- 27 Addenda en errata
Colofon

Weer ligt er een nummer van VLAG! voor u met een zeer gevarieerde inhoud: de redactie probeert dat vol te houden. In het gedeelte over de Vlaggenparade wordt veel aandacht besteed aan de zo noodzakelijk gebleken renovatie van de Parade: er werd een groot aantal speciale baniermasten geplaatst en de gehele verlichting van de masten/vlaggen werd vervangen. Dit onder leiding van – aftredend – bestuurslid Dick Mol, die ook “aan het woord” komt. Zoals gebruikelijk passeert een aantal vlaghijsevenementen de revue, waarbij vooral persoonlijke achtergronden aan bod komen. Het ontwerp en de productie van de toentertijd nieuwe Zuid-Afrikaanse vlag vormen een verhaal apart.

In het vlaggenkundige deel behandelt Thijs van Leeuwen de vele zeventiende-eeuwse vlaggen die in de recente film *Michiel de Ruyter* zijn te zien. Ook binnenlands is het artikel over de vlag van de nieuwe gemeente Peel en Maas, geschreven door de ontwerper René Vroomen. Verder recente ontwikkelingen van over de hele wereld: de vlaggen van radicale islamitische bewegingen, de nieuwe vlag van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de mogelijke verandering van de Nieuw-Zeelandse vlag, alle drie van Wim Schuurman, en van Daan van Leeuwen de vlaggen van de provincies van Estland.

Omslag

Trots laat Levi Westdijk zijn vlagontwerp zien. Hij was een van de zestig jonge vlagontwerpers die in het Maritiem Museum aan een ontwerpwedstrijd deelnamen. Drie winnende ontwerpen werden in de masten van de Vlaggenparade gehesen.

Gerenoveerde Vlaggenparade feestelijk heropend

Op 19 december jl. werd de traditionele Kerstborrel van de Vlaggenparade Rotterdam gehouden. Dit keer was het een extra feestelijk gebeuren daar de ingrijpende renovatie van de Parade kon worden gevierd. Daar kwam de Rotterdamse burgemeester aan te pas. Maar wat ging daar allemaal aan vooraf?

Nieuwe masten, nieuwe verlichting

“Al jaren tobde de Vlaggenparade met een grote storingsgevoeligheid van de verlichting van de 229 vlaggenmasten en vlaggen. Bovendien wordt er steeds meer gebruik gemaakt van speciale baniermasten in plaats van gewone vlaggenmasten: die laatste bleken niet geschikt voor het voluit tonen van bedrukte banieren. Een ingrijpende renovatie werd onvermijdelijk”.

Aan het woord is Dick Mol, bestuurslid van de Stichting Vlaggenparade Rotterdam en voorzitter van de Werkgroep Beheer (zie ook het artikel elders in dit nummer). “Toen de Vlaggenparade gedurende de laatste jaren

van de vorige eeuw in fasen werd aangelegd, was er in het stichtingsbestuur nog niet zoveel ervaring opgedaan met dit soort grote projecten.

Iedereen was van goede wil, maar al spoedig na de voltooiing bleek dat met name de verlichting in de top van de vlaggenmasten zeer storingsgevoelig was o.a. door slechte bekabeling, door lekkende en snel brekende armaturen en fittingen bovenin de – door de wind alsmaar bewegende – masten, door vochtig wordende voorschakelapparatuur in de mastvoeten, door slechte aansluitingen etc. Te frequent was de Parade niet of maar zeer gedeeltelijk verlicht: één niet functionerende

lamp zette een groot deel van de Vlaggenparade in het donker. Landenvlaggen behoren nu eenmaal verlicht te zijn wanneer ze dag en nacht blijven hangen. Goede raad was letterlijk en figuurlijk duur. De situatie werd echter onhoudbaar en uiteindelijk werd besloten de Paradeverlichting grondig aan te pakken. En daar er dan toch gegraven zou moeten worden kon meteen een flink aantal vlaggenmasten worden vervangen door de zeer noodzakelijke ‘baniermasten’”, aldus Dick Mol. Dankzij een opgebouwde reserve van de stichting en hulp van Stichting De Verre Bergen kon een financieringsplan worden opgesteld voor een geheel nieuwe bekabeling, verwijdering van de bestaande topverlichting, aanschaf en inbouw van grondspots tussen de masten voor een meer bedrijfszekere verlichting en vervanging van 77 traditionele vlaggenmasten door baniermasten.

Lang proces

“Deze ingrijpende renovatie stond onder grote tijdsdruk. Het groene licht om dit alles te realiseren werd in de zomer van 2014 gegeven, maar van half oktober tot half april mag er niet in het dijklichaam waar de Vlaggenparade deel van uitmaakt worden gegraven. Ondertussen stonden er ook nog enige vlaghijsevenementen gepland die alleen door konden gaan als grote delen van de Parade “begaanbaar” zouden zijn. De meeste tijd werd besteed aan het rondkrijgen van alle vergunningen voor dit flink ingrijpende gebeuren: leidingver-

gunning van het Leidingenbureau, toestemming van Rijkswaterstaat en van het Hoogheemraadschap, betaling vooraf van leges etc. Toen er uiteindelijk met graven kon worden begonnen, lag er gelukkig een uitgebreid stappenplan klaar voor het leggen van een geheel nieuwe voedingskabel in de hele Parade, het plaatsen van een eigen, centrale voedingskast met de nodige schakelaars, plaatsing van alle grondspots, verwijdering van de oude topverlichting bij alle 229 masten en van de 77 oude masten en plaatsen van evenveel nieuwe masten met verwijdering van de bestaande bekabeling. Dit laatste bleek ondoenlijk daar niet precies bekend was waar die kabel zich bevond”, aldus Dick Mol die bovenmatig veel energie in deze klus heeft gestoken.

Resultaat

Er staat nu een herboren Vlaggenparade. Geen kapotte topverlichting meer, een ‘eigen’ aansluiting op het elektriciteitsnet (ook handmatig te bedienen), grondspots die vandalisme-bestendig zijn, een grote cluster met baniermasten in plaats van de gewone masten met provisorische “uithouders” eraan, een duidelijk beeld van de niet meer storingsgevoelige bekabeling, 229 masten met een

moie zwarte afdeknop erop. En is er dan niets meer te wensen? Mol: "om budgettaire redenen kon niet iedere vlaggenmast van een grondspot worden voorzien: per drie masten is er nu één grondspot. Hoewel die spots "breedstralers" zijn is er nog wel

behoefte aan meer licht. Het vermogen van de lampen kan wellicht nog wat omhoog en de gemeente Rotterdam gaat de verlichting in de flankerende arcades herstellen. In ieder geval zijn de energie- en onderhoudskosten aanzienlijk lager dan toen met de Parade werd begonnen: de nieuwste ledlampen gaan tien jaar mee en zijn zelfs nog iets zuiniger dan spaarlampen. En door de baniermasten kan nu worden voldaan aan ieder verzoek om evenementen te ondersteunen en de Vlaggenparade ook commercieel nog aantrekkelijker te laten zijn voor huurders".

Kerstborrel

Burgemeester A. Aboutaleb van Rotterdam werd bereid gevonden de herboren Vlaggenparade te openen. Van te voren kwamen velen die een relatie met de Parade hebben bijeen in café-restaurant *Prachtig* (wat een toepasselijke naam voor deze happening). Voorzitter Theo Schut heette iedereen welkom, releveerde het ingrijpende renovatietraject, alsmede een aantal vlaghijsevenementen en dankte de burgemeester voor diens komst (ondanks zijn pijnlijke voetblessure, de dag tevoren opgelopen). In optocht werd naar de 'hoge mast' in de Vlaggenparade gelopen waar de Nederlandse vlag onder luid applaus werd gehesen en de grondspots werden ontstoken: voor de Vlaggenparade Rotterdam is een nieuw leven begonnen.

Dick Mol, voorzitter van de werkgroep beheer, is er trots op bestuurslid te zijn van de Vlaggenparade. Hij kijkt met veel plezier terug op de afgelopen jaren dat hij er bij betrokken was. Binnenkort neemt hij afscheid.

Waar denkt de directeur van City Outdoor Media aan als hij naar de wapperende vlaggen op de Boompjes kijkt?

“Als directeur van een Outdoor Reclamebedrijf zie ik de Vlaggenparade als een vrolijke uiting in de buitenruimte waarin wij als bedrijf ook actief zijn. Ook ons bedrijf levert jaarlijks een aantal vlaggen en banieren aan klanten om hun naam te promoten.

Als voorzitter van de werkgroep beheer van de Vlaggenparade en lid van het bestuur van deze Stichting zie ik de Vlaggenparade vooral als een warm welkom voor alle nationaliteiten die in Rotterdam vertegenwoordigd zijn en herkenning vinden door middel van hun nationale vlag.”

Hoe kijk je als Outdoor publiciteits-deskundige aan tegen de cluster met themabanieren?

“Een cluster heeft het voordeel dat het direct opvalt t.o.v. een enkel exemplaar. Om dus een item onder de aandacht te brengen is dit ook in de reclamebranche een veel gebruikt middel. Wij moeten als Vlaggenparade wel op onze hoede zijn dat het niet op reclame exploitatie gaat lijken, want dan komen er allerlei andere instanties tot leven.”

De vlaggenontwerpwedstrijd van het Maritiem Museum leverde mooie vlaggen op. Ze werden op de Boompjes gehesen, bijzonder feestelijk maar hun visuele impact – drie vlaggen – was bescheiden te noemen. Is er iets te bedenken waardoor dat kan verbeteren?

“Voor wat betreft dit specifieke geval weet ik dit niet, maar vanzelfsprekend kunnen zaken altijd verbeterd worden. Vaak lukt dit

Aan het woord
Dick Mol

echter niet omdat financiële middelen ontbreken. Specifiek in dit geval zal je meer impact kunnen creëren door bijvoorbeeld 25 vlaggen achter elkaar te hangen, maar dan moet je voor een korte periode wel 25 vlaggen laten fabriceren.”

Zou zo iets haalbaar zijn?

“Dat is geheel afhankelijk van de financiële middelen die beschikbaar worden gesteld voor het evenement. In dit geval bijvoorbeeld door het Maritiem Museum, maar ook de gemeente Rotterdam, die naar mijn weten bij dit soort festiviteiten niet of nauwelijks een bijdrage geeft, terwijl het wel overwegend Rotterdamse doelen zijn.”

Eén van de langzittende bestuursleden. Is er geen termijnlimiet voor een bestuurslid?

“Jazeker, sinds 2014 is er (weer) een rooster van aftreden. Dat betekent dat je wordt

“Een meer bedrijfsmatige aanpak, en dat past ook beter bij deze tijd”

“Binnenkort zullen wij een proef doen met een van de masten”

benoemd voor drie jaar met eenmalige de mogelijkheid om dit met drie jaar te verlengen. Daarna stopt het. Het vorige bestuur bestond met name uit ‘vlag-ofielen’ die de Vlaggenparade veelal vanaf het begin opgezet hadden, ook vaak founding member waren en daarnaast veel (prive) tijd en geld in de Vlaggenparade stopten. Het nieuwe bestuur staat een meer bedrijfsmatige aanpak voor en dat past ook beter bij deze tijd. Mijn 2 termijnen zitten er dus op, sterker nog ik heb al weer een jaar extra verlengd. In mei stopt het helaas.”

Is de Vlaggenparade zo'n leuke club?

“Jawel, het is leuk om met mensen met totaal verschillende achtergronden, interesses en belangen aan tafel te zitten om zoiets moois als de Vlaggenparade in stand te houden en in mijn geval te mogen vernieuwen.”

Sinds 2008 waait ook over de parade een gure financiële wind, heeft dat tot problemen geleid? Of heeft dat het bestuur vindingrijker gemaakt?

“Ja, de Vlaggenparade werd vanaf het eerste uur in stand gehouden door sponsors die naast de eerder genoemde founding members de financiële middelen verschaffen om vlaggen te vernieuwen en bijvoorbeeld het onderhoud en de energie betaalden. Het aantal sponsors nam de afgelopen jaren echter sterk af waarna het er op leek dat wij na het organiseren van het internationale Vlaggencongres zouden moeten stoppen met de Vlaggenparade vanwege het gebrek aan financiën. Gelukkig kwam Hans Horsting juist op dat moment in contact met de Stichting de Verre Bergen die vervolgens de exploitatie op zich nam.”

Hoe kan de bekendheid (draagvlak) van de Vlaggenparade worden vergroot of is die voldoende?

“Ik ben van mening dat die sinds de komst van de Stichting de Verre Bergen en de

publiciteit die gezocht wordt rondom de vlaghijsevenementen in het kader van de goede doelen die zij steunen, enorm is verbeterd. Ook de politieke belangstelling die daar het gevolg van is werkt daarop positief.”

Je geeft aan dat er een sterk raakvlak met de eigen werkzaamheden is. Dat zal zeker in het voordeel van de VP zijn geweest maar wellicht ook lastig voor het eigen functioneren? Hoe hou je zaken gescheiden?

“Ja, mijn voorganger Frank Vreedenburg heeft mij destijds namens het bestuur benaderd vanwege het feit dat ik manager van de openbare verlichting was voor de regio's Rijnmond en Drechtsteden bij CityTec. Het verhelpen van storingen of vernieuwen van wat lampjes, namen wij dus destijds aan het eind van de dag gewoon mee en kostte de Vlaggenparade hoegenaamd niets. Dit was destijds toegestaan en zagen wij, van directie tot monteurs als vanzelfsprekend en horend bij het werken in Rotterdam. Met de verzelfstandiging van City Outdoor Media (v.h. CityTec Reclame) verviel dit privilege en ben ik als bestuurder met alle ervaringen verder gegaan.”

Zijn er plannen die in de komende jaren perse uitgevoerd moeten worden waar de 'periode Mol' zijn signatuur aan ontleend?

“De periode dat ik de werkgroep beheer heb geleid wordt afgesloten met het feit dat de zeer slecht functionerende verlichtingsinstallatie geheel vervangen is door het verwijderen van de oude installatie (leidingen en topverlichting) en geheel vervangen is door een nieuw elektriciteitsnet met 111 grondspots. Daarnaast zijn 77 van de 229 vlaggenmasten vervangen door professionele Vlag/baniermasten ter vervanging van het houtje-touw-tje systeem waardoor banieren als het ware halfstok hingen.”

Je hebt het over een combinatiemast voor zowel vlaggen als banieren. Maar als er vlag-

gen gehesen worden zie je er boven een liggende stang? Niet bepaald mooi. Is daar iets aan te doen?

“Ja, de stang kan er af, maar dat is wat omslachtig met een bout en moer, dus arbeidsintensief. Wij hebben met de leverancier overleg gehad en denken een snellere manier te hebben bedacht waarmee het verwijderen en aanbrengen eenvoudiger zal worden. Binnenkort zullen wij een proef doen met een van de masten.”

Na het opknappen van de VP ziet het er weer strak uit. Dat is aan de inspanning van de werkgroep beheer te danken waar jij voorzitter van bent. Is nu het moment om het stokje door te geven?

“Ja dat vind ik ook. Ik heb het idee dat ik mijn bijdrage de afgelopen jaren flink geleverd heb en een mooiere Vlaggenparade achterlaat. Ik richt mij de komende maanden op het nog verder professionaliseren van het beheer en onderhoud zodat ook dat onderdeel bij mijn vertrek goed achter gelaten wordt.”

Is er al een opvolger gevonden? (Zoek je zelf mee?)

“Nee er is nog geen opvolger gevonden en ja ik zoek zelf ook mee. Bij voorkeur mag het geen leverancier meer zijn en hij/zij moet affiniteit hebben met vlaggen. Ook een (elektro)technische achtergrond is van belang i.v.m. de installatieverantwoordelijkheid van de elektrische installatie.”

De Kracht van Rotterdam 2014

In de Rotterdamse Schouwburg werd in de herfst van 2014 door de burgemeester van Rotterdam bekend gemaakt wie de winnaar is geworden van de derde editie van De Kracht van Rotterdam, "1 Stad, 24 uur, 12 fotografen".

Wat heeft de Vlaggenparade hiermee te maken?

Jonge vader

Sanne Donders: "Ik was op pad voor het fotoproject 'De Kracht van Rotterdam' waarin fotografen het leven in de stad in 12 wijken in 24 uur vastleggen. Op de afdeling Verloskunde van het Maasstadziekenhuis gebeurde eigenlijk niets totdat Marcelino binnenkwam: hij hield zijn dochtertje vast. Zeven minuten na de geboorte maakte ik de foto die ik voor het project instuurde. De vader huilde en was vooral trots. Binnen enige minu-

ten veranderde deze jongen in een vader en dus een volwassen man". Sanne Donders, één van de 12 jonge talentvolle fotografen aan wie werd gevraagd op onalledaagse wijze het dagelijks leven in 12 Rotterdamse wijken in 24 uur te laten zien. De foto's, waaronder de winnende foto van Sander van Wettum, waren te bezichtigen op gebouwen, pleinen, scholen en bruggen. Dankzij de steun van de Stichting De Verre Bergen kon ook de Vlaggenparade weer aandacht aan dit steeds weer zo bijzondere initiatief geven, waarmee de beeldvorming van de stad wordt verbeterd.

Coming Out Day 2014

Ter gelegenheid van de *Coming Out Day* werd op 10 oktober 2014 de Regenboogvlag gehesen in de hoge mast van de Vlaggenparade Rotterdam als *kick off* van de Coming Out activiteiten in Rotterdam.

Waar staat de regeboogvlag voor?

Iedereen moet zichzelf kunnen zijn, zich geaccepteerd en (sociaal) veilig voelen. Op school, op straat, op het werk, in de zorg, in de sport, in de eigen sociale kring of waar dan ook. De *Regenboogvlag* symboliseert dit voor lesbiennes, homo's, biseksuelen en transgenders (LHBT). Onder leiding van de Rotterdamse homo-ambassadeur (en tevens secretaris van de Vlaggenparade) Kees Vrijdag werd de veelkleurige vlag op het Rotterdamse stadhuis en in de Vlaggenparade gehesen om deze boodschap gezamenlijk kracht bij te zetten: een aanmoediging voor alle inwoners en organisaties om zich daarvoor in te zetten: het ging om een zichtbaar gezamenlijk statement. De Vlaggenparade als communicatief medium op zijn best.

3X prijs!

Ter gelegenheid van het samengaan van het Maritiem Museum Rotterdam en het Havenmuseum werd een oude wens van de Vlaggenparade ingelost: een kinder-tekenwedstrijd organiseren wie de mooiste, origineelste vlag ontwerpt. Dat werd een boeiende gebeurtenis in het 'Maritiem'.

Met hart en ziel

Het was hartverwarmend te zien met hoeveel enthousiasme en inspiratie een zestigtal jongeren zich van deze taak kweet. Dankzij echte blanco vlaggenlapjes, veelkleurige stiften, deskundige begeleiders, wat snoepgoed en een grote gastvrijheid in het Maritiem Museum, ontstond een vrolijke 'wedstrijd vlagontwerpen'. Aan het einde van de dag lagen er zo'n zestig vlaggetjes die het de jury heel moeilijk maakten om te kiezen. Dat leidde er toe dat niet één winnaar werd gekozen, maar dat drie winnaars – met echt goede vlaggen – een prijs verdienen!

En een aantal weken later mochten de drie winnaars, vergezeld door ouders, grootouders, broertjes en zusjes, hun winnende, nu 'echte', vlaggen in de Vlaggenparade komen hängen. De drie getalenteerde vlaggenontwerpers, Levi Westdijk, Tess Prins en Stijn Scheers werden met luid applaus gehuldigd inclusief een drankje na afloop voor alle aanwezigen. De drie vlaggen hebben enige weken in de Vlaggenparade Rotterdam gewapperd. Toen op 19 december daarna de gerenoveerde Vlaggenparade door de Rotterdamse burgemeester werd heropend (zie p. 3) hingen de drie 'kindervlaggen' er ook weer bij. Tijdens de stormachtige dagen daarna is één van deze drie vlaggen jammer genoeg stuk gewaaid en verdwenen, maar gelukkig was er toen al heel veel aandacht – zelfs in de pers – aan besteed. De Vlaggenparade had weer eens haar veelzijdigheid bewezen.

Stijn Scheers

Tess Prins

Levi Westdijk

Vlaggenprotocol

Ieder jaar op 4 mei worden in het kader van de dodenherdenking een 15-tal Nederlandse vlaggen in de Vlaggenparade Rotterdam halfstok gehesen. Ook bij andere gelegenheden deed de Vlaggenparade mee aan het bewijzen van eerbewijs aan slachtoffers: “9/11” (de aanslag op de Twin Towers), het busongeluk in Zwitserland met vooral Belgische kinderen etc. Maar wat te doen na de ramp met de MH17 in de Oekraïne, zo vroeg het bestuur van de Vlaggenparade zich af.

Protocol

Uiteraard volgt de Vlaggenparade de officiële vlaghijsinstructies van de Rijksoverheid. Daarin is vastgelegd op welke data de Nederlandse vlag van alle Rijksgebouwen wordt uitgestoken, wanneer de oranje wimpel wordt toegevoegd, welke kleuren de vlag moet hebben, hoe de vlag gehesen moet worden en hoe te handelen bij het hijsen van meer nationale vlaggen naast de Nederlandse. Wat betreft het ‘halfstok vlaggen’ vermeldt het protocol alleen dat er op 4 mei van 18.00 uur tot zonsondergang halfstok gevlagd wordt; daarna wordt vermeld hoe de Nederlandse vlag daarbij gehesen en gestreken moet worden. Er is dus niet aangegeven bij welke andere gelegenheden de Nederlandse vlag halfstok wordt gevoerd. De Vlaggenparade is geen Rijksoverheid, en het bestuur van de Vlaggenparade Rotterdam heeft vanaf het begin vastgelegd dat per geval wordt beslist wanneer en hoe er op de Parade iets met het halfstok hijsen dient te gebeuren.

MH17

Gedurende alle jaren dat de Vlaggenparade al bestaat zijn er nooit problemen geweest rond het halfstok hijsen van vlaggen op de Parade. Direct na de MH17 ramp op 17 juli 2014 heeft de Nederlandse vlag gedurende een week halfstok gehangen in de ‘hoge mast’ van de Parade. Vanuit de bevolking kwamen toen geluiden dat het eigenlijk niet passend was dat aan de overige 228 vlaggenmasten alle landen- en Rotterdamse vlaggen vrolijk bleven wapperen: die hadden ook halfstok gehesen moeten worden, zo zei men. Dat heeft het bestuur van de Vlaggenparade aan het denken gezet. Toen op 10 november de slachtoffers van de MH17 tijdens de nationale herdenking werden herdacht, heeft de Vlaggenparade ‘goed gemaakt’ wat ze volgens sommigen eerder had nagelaten: in alle masten werden Nederlandse vlaggen halfstok gehesen inclusief de ene hoge mast. De masten direct daar omheen werden voorzien van de vlaggen van de 9 andere nationaliteiten die slachtoffers te betreuen hadden. Dit betekende een mega operatie voor Croes Vlaggen Service met zijn mensen en vrijwilligers: Croes die al zoveel jaren zorgt dat de vlaggen in de Parade er steeds “spic and span” bijhangen. En het resultaat bleek indrukwekkend en leverde veel positieve reacties op.

en herdenkingen

De tot standkoming van de Zuid-Afrika

De veelkleurige vlag van het moderne Zuid-Afrika staat symbool voor de wedergeboorte van het land na de apartheid. Maar terwijl Nelson Mandela Zuid-Afrika tijdens een heel langdurige tocht naar vrijheid leidde, was er voor het ontwerpen en produceren van de vlag heel weinig tijd beschikbaar: het werd een hectische strijd tegen de klok.

Samenkomen en één maken

Op een zaterdagavond eind februari 1994 ging de telefoon bij Fred Brownell in Zuid-Afrika. De stem aan de andere kant van de lijn vroeg hem binnen een week een nieuwe nationale vlag te ontwerpen. Brownell wist als vexilloloog weliswaar al langer dat Zuid-Afrika een nieuwe vlag zou moeten krijgen, maar hem was nooit gevraagd daarbij een centrale rol te spelen. Aanvankelijk was aan het grote publiek gevraagd ideeën voor deze vlag aan te dragen. Er werden zo'n 7000 voorstellen ingediend, maar geen daarvan voldeed. De autoriteiten schakelden toen ontwerp bureaus in, maar ook dat bleek geen succes. De tijd schreed voort en de eerste democratische verkiezingen – waarbij een nieuwe vlag in de Zuid-Afrikaanse wind zou moeten wapperen – waren snel te verwachten. Vandaar het dringende verzoek aan Brownell. Die had van te voren al wel eens

nagedacht hoe die nieuwe vlag eruit zou kunnen zien, maar zijn schetsjes kwamen allemaal in de prullenmand terecht, tot hij tijdens een vlaggencongres in Zürich een brainwave kreeg: “zijn we in mijn land niet zoekende naar de bundeling van veel verschillende groeperingen en de eenmaking tot één democratisch land?” Hij begon op de achterkant van zijn programmaboekje te tekenen. Al spoedig kwamen er, gezien vanaf de vlaggenmast, drie naar elkaar toe buigende banen tevoorschijn die tot één baan samenvloeiden. Die drie banen kwamen voort uit Brownells ‘kerkelijke’ jeugdherinneringen: de kazuifels van de Anglicaanse kerkgewaden toonden ook drie van die samen-

Het spoorde met Mandela's gedachten over 'samenkomen, één maken'

vloeiende banen: dat beeld stond hem voor ogen. Het spoorde met Mandela's gedachten over “samenkomen, één maken”. Aanvankelijk wilde Brownell de drie samenvloeiende banen een rode kleur geven met groen en blauw er omheen, maar al snel concludeerde hij dat het beter zou staan wanneer hij met drie groene banen en oranjeachtig rood en blauw er erboven en onder ging werken. Maar de vlag moest wel nog meer kleu-

ren hebben vond hij, omdat de gekozen kleuren teveel herinnerden aan Zuid-Afrika's koloniale verleden. Daarom voegde hij geel en zwart toe, kleuren die o.a. voorkwamen in de vlag van het African National Congress (ANC).

De uiteindelijke twee voorstellen kenden nog maar twee convergerende banen omdat de dochter van Brownell vond dat de drie samenvloeiende banen teveel leken op het logo van de anti-nucleaire vredesbeweging. Drie andere ontwerpen werden, met de twee van Brownell, naar Mandela gestuurd, die ze voorlegde aan president De Klerk. Deze presenteerde ze aan zijn kabinetsleden, die kozen voor één van de twee Brownell-voorstellen. Daarna volgde nog een beoordeling door het ANC dat weer goedkeuring door Mandela wenste. Die ging akkoord. Er moest

een proclamatie worden opgesteld waarin de nationale vlag werd aanvaard en ingevoerd. De tijd begon ernstig te dringen en de vlaggenfabrikanten in Zuid-Afrika schreeuwden moord en brand want ze konden in de korte overgebleven tijd niet voldoende vlaggen leveren om alle vlaggenmasten in het land tijdig van de nieuwe vlag te voorzien. Er restte nog maar heel weinig tijd tot de verkiezingen... Goede raad was duur.

Zuid-Afrikaanse vlag

Toen kwam Nederland in zicht.

Ondernemerschap

“Wat bovenstaand verslag uit een BBC News Magazine niet vermeldt, is dat de Zuid-Afrikaanse vlaggenfabrikanten helemaal niet zo geïnteresseerd waren die nieuwe vlag in grote aantallen te produceren: de

De Klerk had binnen 24 uur zijn correcte vlag.

gekozen vlag zou waarschijnlijk tijdelijk zijn; zij wachtten liever op de definitieve vlag” aldus Martin Thurmer, toen directeur van Shipmate Vlaggen in Vlaardingen. “Shipmate zag het anders. Wij hadden connecties in Zuid Afrika. Veel Afrikaanse (blanke) burgers en ondernemers zochten in die tijd naar investeringsprojecten in West-Europa. Shipmate moest overschakelen op digitale vlaggenproductie waarvoor forse investeringen nodig waren. Daarvoor werd o.a. naar die Zuid-Afrikaanse financiers gekeken waar wellicht ook nog een interessante afzetmarkt aan vast zou kunnen zitten. Er waren dus al contacten. Plotseling kwam het bericht dat de nieuwe Zuid-Afrikaanse – voorlopige? – vlag was vastgesteld: uit de fax rolde het ontwerp ervan. We maakten daarmee een vlag die naar Zuid-Afrika ging. En drie dagen na de

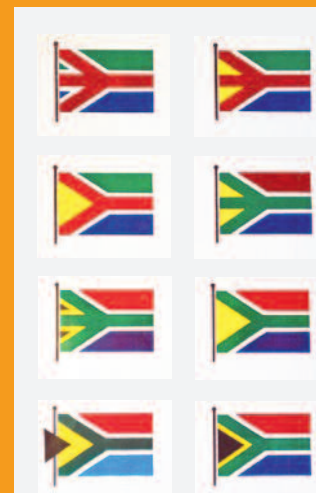
‘proclamatie’ over de vlag lag er een exemplaar op het bureau van president De Klerk. Die was hoogst verrast over deze bliksemsnelle actie”. Echter: De Klerk keurde de kleur blauw in de vlag af en dus kon Shipmate onverrichter zake naar huis. Maar De Klerk had niet gerekend met het Nederlandse

ondernemerschap: Shipmate zegde toe de volgende dag een vlag met de goede kleur blauw te zullen presenteren.

Die werd in Vlaardingen gemaakt en met de zogenaamde “pilootpost” meegestuurd. En De Klerk had binnen 24 uur zijn correcte vlag. Intussen wist Shipmate als enige certificering van de vlag te regelen bij het *South African Bureau of Standards*, een soort “NEN-certificering”.

Productie

Toen kwam de hectische periode van het produceren in zeer korte tijd van de vele duizenden vlaggen, alsmede het vervoer en de distributie: in één maand moesten 6000 vlaggen worden gemaakt op een uiteindelijk totaal van 67.000. Shipmate mocht er 2000 maken en de Zuid-Afrikaanse industrie 4000. Maar die was daar totaal niet op voorbereid, dus ging Shipmate aan de slag voor de hele order. “Daarbij kwam het probleem dat in West-Europa onvoldoende

De vlagontwerper
Fred Brownell

Brownell eerste schetsen geïnspireerd door de kazuifels van Anglicaanse bisschoppen

gegeven vlaggenboek beschikbaar was. Er werd overgeschakeld op het wel beschikbare glanspolyester. De volgende bottleneck bleek het naaiwerk: om dat aan te kunnen werd in Zuid-Afrika een naai-atelier gestart” aldus Thurmer. Dankzij snel werken en innovatief ondernemerschap kon bij Shipmate toen letterlijk en figuurlijk ‘de vlag uit’.

De Shipmate vlaggenmaker
Martin Thurmer

Vlaggen in de film Michiel de Ruyter

Zeeslag, film still.

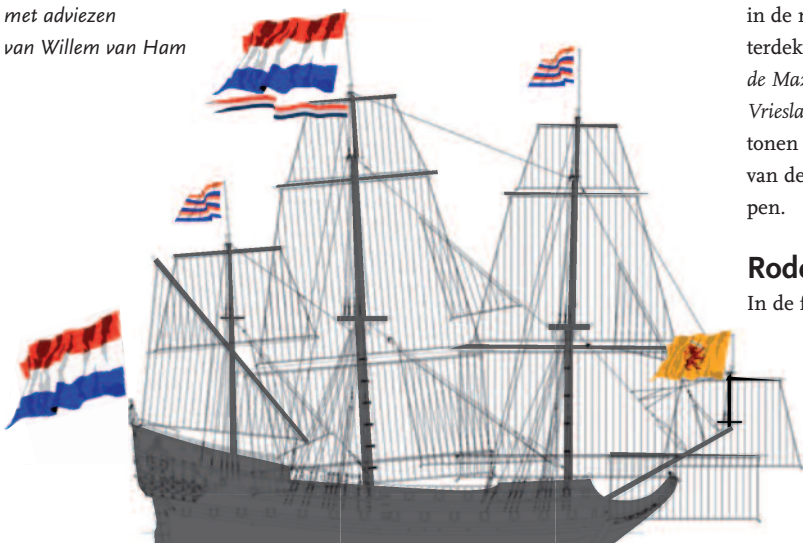

Portret van admiraal Michiel de Ruyter door Ferdinand Bol.

In de spectaculaire speelfilm over het leven van Michiel de Ruyter (1607-1676) wemelt het tijdens de zeeslagen van vlaggen en wimpels.

Ook in de scenes aan het hof van de Engelse koning Karel II en bij de vergadering van de Hoogmogende Heren van de Staten Generaal in de Ridderzaal zijn veel vaandels en vlaggen te zien. De film beslaat zowel de strijd ter zee in de perioden van de Eerste en de Tweede Engelse Oorlog als de zeeoorlog tegen de Franse koning Lodewijk XIV later in de 17de eeuw. Hoogtepunten zijn de Slag bij Ter Heijde, de Vierdaagse Zeeslag, de befaamde tocht naar Chatham waar de Engelse vlootbasis werd vernietigd en de Slag bij Syracuse tegen de Fransen, waarbij De Ruyter sneuvelde.

Door Thijs van Leeuwen
met adviezen
van Willem van Ham

Rood-wit-blauw van de Republiek

Bij alle schepen van de vloot van Michiel de Ruyter in de film wappert op de campagne, het verhoogde achterdek, de vlag van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Deze vlag, het aloude rood-wit-blauw, werd in de tijd van Michiel de Ruyter wel betiteld als *Staatenvlag gemeenlijk genaamd de Prinse-Vlag*. Zelfs na de dood van stadhouder Willem II toen het Eerste Stadhouderloze Tijdperk aanbrak en niet langer de prinsgezinden, maar de staatsgezinden het voor het zeggen kregen, bleef de naam Prinsenvlag bij de oorlogsvloot in zwang. Naast de Nederlandse driekleur zijn er in de film rood-wit-blauwe vlaggen met zes of negen banen te zien. Dit duidt op het Admiraliteitscollege van Amsterdam, waaronder De Ruyter voer. Bij dit college was het gebruikelijk dat de Nederlandse driekleur met zes banen gehesen werd in de masten en met zes, of negen banen op het verhoogde achterdek. De steden van de andere admiraliteitscolleges te weten: *de Maze* (Rotterdam), *Zeeland* (Middelburg en Vlissingen), *Vriesland* (Harlingen) *ende Noort-Holland* (Enkhuizen en Hoorn) tonen in een vlag aan de voormast hun stadswapen; in het geval van de admiraliteit van Zeeland dikwijls ook het provinciewapen.

Rode of gele leeuw

In de film is op de boegspriet van het schip van Michiel de Ruyter een gele vlag met daarin een rode leeuw te zien. Dit is het aloude wapen van het gewest Holland. Deze vlag was bij de vloot vermoedelijk oorspronkelijk alleen in gebruik door schepen, die door de Staten van Holland werden gefinancierd. Later werd deze vlag ook overgenomen door de Staten Generaal,

waarin alle gewesten waren vertegenwoordigd. Halverwege de zeventiende eeuw draaiden de Staten-Generaal zowel in hun

wapen als in hun vlag de kleuren om en werd het dus een gele of gouden leeuw op een rood veld.

In de periode waarin de film speelt, had de vlag van de Staten-Generaal, ook wel de Generaliteitsvlag genoemd, dus een rode vlag met een gele leeuw moeten zijn.

De filmmakers hebben voor het kleurrijk effect toch gebruik gemaakt van de leeuwenvlag van de Staten van Holland. De rode leeuw in die vlag was in die tijd echter voorzien van een

blauw zwaard en niet zoals in de film zonder attributen, want daarmee lijkt hij meer op de aloude leeuw van de middeleeuwse graven van Holland.

Het kan ook zijn dat men in de film met de vlag van de Staten van Holland wilde aangeven dat raadspensionaris Johan de Witt, die soms meevoer met de vloot, niet in dienst was van de Staten-Generaal, maar van het gewest Holland.

Overigens staat er voorop een oud reclameboekje met *Schepen uit de Oude Tijd* van de koffie- en thee fabriek van Van Nelle een gekleurde afbeelding van "De Zeven Provinciën", waarop duidelijk is te zien dat dit vlaggenschip van Michiel de Ruyter zowel de gele vlag met de rode leeuw van de Staten van Holland als de rode vlag met de gele leeuw van de Staten-Generaal voert.

Volgens het boekje is de afbeelding gebaseerd op een gravure in het toenmalige Maritiem Museum Prins Hendrik te Rotterdam, maar misschien is de tekening ook ontsproten aan de fantasie van de illustrator.

Seinvlaggen en wimpels

Seinen werden in de tijd van De Ruyter gegeven door middel van seinvlaggen, kanonschoten en het hijsen of neerhalen van zeilen en 's nachts door middel van lantaarns. De seinboeken, waarin dergelijke seinen waren opgenomen, waren zo belangrijk dat ze in eerste instantie moesten worden goedgekeurd door de Staten-Generaal.

In de tijd daarna heeft raadspensionaris Johan de Witt, die in 1672 samen met zijn broer Cornelis de Witt door het Haags gepeupel werd gelyncht, zich intensief met deze seinboeken beziggehouden. Zo vond hij de tekst van het oorspronkelijke seinboek dermate wanordelijk, dat hij zich heeft ingezet voor een geheel nieuwe tekst, die hij aan De Ruyter min of meer heeft opgelegd.

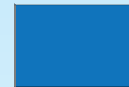
Op de historische schoolplaat van de bekende illustrator J.H. Isings gewijd aan de *Krijgsraad van Michiel de Ruyter* voor het begin van de Vierdaagse Zeeslag tegen de Engelsen in 1666 is een groot aantal vlaggen en wimpels te zien. Zo waait van de campagne van zijn vlaggenschip "De Zeven Provinciën" een grote witte vlag. Deze vlag heette de pitsjaar-vlag, een verbastering van het Maleise woord bitjara dat overleg of raadpleging betekent. Op dit sein moesten de hoofdofficieren en kapiteins aan boord van het vlaggenschip komen. Isings ontleende zijn

informatie voor de vlaggenseinen op de schoolplaat aan het *Generaal Seinboek* voor de oorlogsvloot alsmede de koopvaardij-schepen in konvooi met deze vloot varende, zoals dit in 1666 gegolden heeft en waarvan de originele tekst luidde:

Als den admirael-generael alle de hoofdofficieren en capitainen aan boort begeert te hebben, sal hij een witte vlagge van de compagne

laten wayen ende een schoot schieten; waarop alle de andere hoofden en particulier capitainen selver in persoon aen boordt sullen komen en geen anderen in haer plaatse senden, tenzij uyt hooghdringende nootsaeckelijckheit; op het verbeurte van vier rijcxdaelders, dadelijck te namptiseren bij diegene die hiervan in gebreeck blijft.

Bijzonder op de schoolplaat is dat niet alleen de witte vlag wappert, maar dat ook in de bazaansmast een blauwe wimpel is te zien. Dit duidt erop dat ook de commandanten van de branders, die op de vijandelijke schepen werden afgestuurd aan boord van het vlaggenschip werden geroepen:

Ende als hij alle commandeurs van de branders bij hem begeert te hebben, sal hij een blaeuwe wimpel een vaem ofte twee onder de nock van de besaensroede laten wayen ende een schoot schieten.

Naast witte seinvlaggen kende men ook rode vlaggen, bijvoorbeeld voor het houden van krijgsraad of het aangaan van het gevecht, en blauwe vlaggen. Een groene vlag werd gebruikt als het voorste eskader van de vloot als eerste de vijand moest aanvallen.

Union Flag

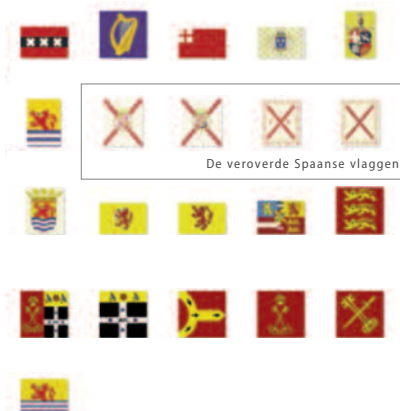
Op de campagne van de Engelse schepen is in de film een groot formaat Union Flag, de vlag van Groot-Brittannië te zien. Deze vlag werd in 1606 door de Engelse koning Jacobus I voorgescreven nadat hij Engeland en Schotland door een personele unie gezamenlijk onder zijn bewind had gebracht. De vlag bestond uit een combinatie van de Engelse vlag, wit met het rode kruis van Sint Joris, en de blauwe Schotse vlag met het witte schuinkruis van Sint Andreas. Pas in 1801, toen ook Ierland werd

< Vernietiging van de Britse vloot in Chatham (door Peter Van de Velde).

^ In het Rijksmuseum te Amsterdam is het wapen op de originele spiegerversiering van de veroverde Royal Charles te bekijken.

De veroverde Spaanse vlaggen

opgenomen in het Verenigd Koninkrijk, kreeg deze vlag door toevoeging van het rode schuinkruis van Sint Patrick zijn huidige vorm. Naast de Union Flag werd, zoals in de film te zien, is ook gebruik gemaakt van rode vlaggen met in de linker bovenhoek, in de vlaggenkunde aangeduid als kanton, de vlag van Engeland: wit met een rood Sint Joris kruis; de zogenoemde *Red Ensign*.

Bij de Britten kende men in de tijd van De Ruyter het systeem, waarbij de voorhoede van een vloot de *Red Ensign* voerde, het middeneskader de *White Ensign* en de achterhoede de *Blue Ensign*. In de film komen de *White Ensign* en de *Blue Ensign* echter niet aan bod.

Franse lelies

De laatste strijd van de toen al op leeftijd zijnde De Ruyter was samen met de Spanjaarden in 1676 tegen de Franse vloot van Lodewijk XIV. Dit gebeurde bij het Italiaanse eiland Sicilië, waar de Ruyter ter hoogte van de stad Syracuse zwaar gewond raakte en spoedig daarna overleed.

Van de Franse schepen wapperde de koninklijke vlag met toen het wapen van Lodewijk XIV, een blauw schild met drie gouden lelies vastgehouden door twee engelen. De vlag zelf was wit, de nationale kleur van Frankrijk in die tijd en ook gebruikt door de marine en het leger. De vlag was bezaaid met gouden lelies, die sinds Lodewijk VII (1137–1180) het embleem van de Franse koningen vormden. Ook de Bourgondische zijtak van het Franse koningshuis voerden de lelies in hun wapen.

Alle koninklijke vlaggen verdwenen in Frankrijk ruim honderd jaar later na het uitbreken van de Franse Revolutie in 1789.

Ridderzaal

In de film *Michiel de Ruyter* wordt ook een beeld gegeven van de Grote Vergadering van de Staten-Generaal in de Ridderzaal. Aan de zoldering hangen talrijke vlaggen, vaandels en vanen. Voor het merendeel waren dit trofeeën afkomstig uit de Tachtigjarige Oorlog tegen Spanje.

Veroverde Spaanse vaandels in de Ridderzaal in Den Haag.

In de Franse tijd heeft koning Lodewijk Napoleon, de broer van keizer Napoleon, die Amsterdam tot hoofdstad uitriep, al deze vaandels overgebracht naar de troonzaal in het Paleis op de Dam waar hij resideerde. Helaas zijn al deze vlaggen daar in de loop van de tijd grotendeels vergaan. In de film wordt ook het

hof van de Engelse koning Karel II in Londen in beeld gebracht. Ook hier in een grote ontvangstzaal talrijke wapenvlaggen. Bijzonder is dat de Engelse koninklijke standaard naast de luipaarden van Engeland nog voorzien is van de Franse lelies. In die tijd maakten de Engelse koningen formeel nog aanspraak op de Franse troon. Een rudiment uit de

Honderdjarige Oorlog tussen beide landen in de middeleeuwen.

Bronnen:

Daniel de la Feuille, *L'Art du Blason*, Amsterdam 1695
R.E.J. Weber, *De Seinboeken voor de Nederlandse Oorlogsvloten en Konvoeien tot 1690*, Amsterdam 1982

Met dank aan **De Dokkumer Vlaggen centrale** voor het beschikbaarstellen van beeldmateriaal en **Farmhouse Films** voor de film stills.

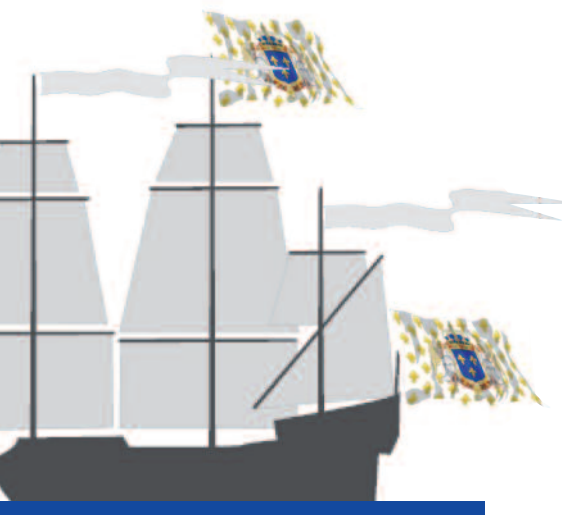

in de Ridderzaal

Een deel door de Dokkumer Vlaggen centrale voor de film geproduceerde vlaggen en banieren.

Aan het hof van de Engelse koning Karel II in Londen, film still.

Frans oorlogsschip

Nieuw-Zeelanders mogen stemmen over nationale vlag

In september 2014 won John Key van de National Party op overtuigende wijze voor de derde termijn de verkiezingen in Nieuw-Zeeland. Deze centrum-rechtse premier zet nu zijn idee door waarmee hij al veel langer speelde: hij wil dat zijn 4,5 miljoen landgenoten gaan stemmen over een eventueel nieuwe nationale vlag voor Nieuw-Zeeland.

Door Wim Schuurman

Hij verkondigde eerder dat de huidige vlag wat hem betreft symbool staat voor een “koloniaal en postkoloniaal tijdperk dat voorbij is”.

Het huidige symbool, met daarop nog altijd de Britse Union Flag, past volgens hem niet langer “bij onze status van een modern, onafhankelijk land”. De Britse koningin mag staatshoofd blijven, maar qua vlag ziet de premier zelf liever een zwart doek met erop het witte varenblad, dat nu al te zien is op de shirts van het nationale rugbyteam, de All Blacks.

(Afbeeldingen 1 en 2)

Nieuw-Zeeland was tot 1947 een kolonie van Groot-Brittannië en is nog lid van het Gemenebest van Naties, het vroegere Brits Gemenebest. De Britse koningin Elizabeth II is daardoor officieel staatshoofd van Nieuw-Zeeland.

Er staan twee referenda gepland. Eind 2015 moeten er drie of vier nieuwe ontwerpen op tafel liggen, waarover de bevolking zich in een eerste referendum mag uitspreken. Daarna komt er in 2016 een finale tussen de huidige vlag en zijn nieuwe uitdager. De uitkomst kan dan zijn dat alles bij het oude blijft. En die kans is afgaande op peilingen groot: een meerderheid is tegen verandering.

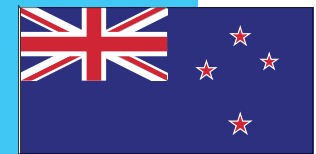
Oorlogsveteranen lopen hierbij voorop, omdat zij er een belediging van de oorlogsdoden in zien. Maar de kosten van de actie zijn pijnlijk: de twee referenda gaan samen wel 16,2 miljoen euro kosten. Omslachtig en kostbaar, zo luidt de kritiek. Nogal veel geld, als de uitkomst op handhaving van het huidige model neerkomt. Wint het nieuwe ontwerp dan moeten legeruniformen, briefpapier en rijbewijzen worden aangepast. En ook dat kost veel.

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Premier Key vindt echter alle kosten gerechtvaardigd. Hij stelt dat een serieus proces vereist is. “Uiteindelijk is de vraag: hoeveel heb je over voor een democratie waarin mensen zeggenschap hebben over iets dat echt belangrijk is?” Ook benadrukt hij als staatsman het lange termijn-perspectief: “Als onze vlag door deze referenda niet verandert, dan zal dat in de komende vijftig of honderd jaar niet meer gebeuren. Dit zijn kosten die we moeten dragen.”

Sinds de jaren 70 van de 20ste eeuw is er in Nieuw-Zeeland discussie over de vlag. Hij zou te veel op de vlag van Australië lijken en de vlag zou de indruk wekken dat het land nog steeds een kolonie van Groot-Brittannië is. (Afb. 3)

Bronnen:

- <http://www.volkskrant.nl/buitenland/nieuw-zeelanders-mogen-binnenkort-stemmen-over-nieuwe-vlag-a3778486/> 29 okt14
- <http://www.nu.nl/buitenland/3915268/nieuw-zeelanders-mogen-nieuwe-vlag-kiezen.html>
- <http://www.nrc.nl/next/van/2014/oktober/30/nationale-vlag-nieuw-zeeland-houdt-referenda-over-1433321>

In dit artikel wil ik u een overzicht geven van vlaggen van de terroristische islamitische bewegingen in de diverse conflictgebieden die momenteel in het nieuws zijn.

Door Wim Schuurman

Islamitische Staat

In het Nederlands is/was de gebruikelijke naam Islamitische Staat in Irak en Syrië (ISIS) of kortweg Islamitische Staat. In het Arabisch: *ad-Dawla al-Islāmiyya fī al-'Irāq wa-sh-Shām*. Het is een jihadistisch-salafistische militie die een zelfbenoemde staat uitgeroepen heeft, die delen van Syrië en Irak omvat. ISIS streeft naar een kalifaat, een staat die door een kalief, dat wil zeggen een opvolger van de islamitische profeet

Mohammed, wordt geregeerd. Het doel van Islamitische Staat in Irak en Syrië is jihad tegen de Amerikanen en tegen iedereen die volgens de Staat met hen samenwerkt, voornamelijk sjiïeten, en het stichten van een islamitisch kalifaat in Irak, Syrië en omliggende Arabische landen. De na 1918 getrokken grenzen in het Midden-Oosten dienen te worden uitgewist. Dit kalifaat dient derhalve het gehele Midden-Oosten, Noord-Afrika, het Iberisch Schiereiland (al-Andalus), Turkije en de Balkan te omvatten. Christenen, yezidi's en andere niet-moslims krijgen de keus zich te bekeren, als dhimmi (niet-moslim) belasting, djizja, te betalen, of 'om te komen door het zwaard'. Niet-salafistische soennieten, soefi's en sjiïeten worden gezien als 'afgedwaald van de ware leer' en krijgen eveneens de keuze tussen de dood of bekering tot de salafistische puristische vorm van de islam die de IS propageert.

ISIS werd in 2003 in Irak opgericht als vereniging van vaak aan Al Qaida verbonden jihadistische organisaties. Na het uitbreken van de Syrische burgeroorlog in 2011 werd het werkterrein uitgebreid met Syrië. Op 29 juni 2014 noemde de terreurbeweging zichzelf Islamitische Staat IS.

Op 29 juni 2014 maakte ISIS bekend dat leider Abu Bakr al-Baghdadi, Ibrahim Awwad Ibrahim Ali al-Badri al-Samarrai [37], de kalief was geworden, en dat de eindstrijd was aangebroken.

De beweging gebruikt een zwarte vlag, soms met gele franje rondom, waarop bovenin van wit de leus "Er is geen god dan Allah" en midden onderin het zegel van de profeet, dat wil zeggen een witte schijf met zwart opschrift in drie regels "Mohammed is de profeet van Allah". (Afbeelding 1)

Al-Qaida

Al-Qaida, betekent letterlijk 'de basis'. Het is een moslimfundamentalistische paramilitaire terroristische beweging die meer als een netwerk opereert. Al Qaida organisatie voert zelf terroristische aanslagen uit, maar verleent ook diensten als logistieke ondersteuning en training aan andere terreurorganisaties. Het uiteindelijke doel van de beweging is het stichten van een verenigd volk naar het model van het voormalige kalifaat. Al Qaida richt zich daarbij in eerste instantie op islamitische landen die in haar ogen onvoldoende volgens de regels van de islam geleid worden. In deze landen wil Al Qaida het regime vervangen door een op moslimfundamentalisme gebaseerd regime, wat onder andere de invoering van de sharia inhoudt. De organisatie ziet de invloed van het

Vlaggen van terroristische islamitische bewegingen

Afb 1. IS

Afb 2. Al-Qaida

Afb 3. Al-Qaida in Irak

Afb 4. Jabhat al-Nusra

Afb 5. Jabhat al-Nusra

Afb 6. Hezbollah

Afb 7. Hamas

Afb 8. Hamas

Afb 9. Al Shabaab

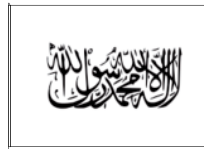
Afb 10. Al Shabaab (bestuursvlag)

Afb 11. Boko Haram

Afb 12. Boko Haram Beeldmerk

Afb 13. Taliban

Westen als strijdig met dit doel en wil daarom alle westerse invloed uit moslimlanden verbannen.

Deze terroristische beweging voert een zwarte vlag met de *shahada*, de geloofsbelijdenis, in wit. (Afbeelding 2) Al-Qaida kent in verschillende moslimregio's filialen, bijvoorbeeld in Jemen, Irak en Syrië. Die in Irak voert een zwarte vlag met van geel bovenin een tekst en eronder een schijf. (Afbeelding 3)

Al-Nusra

Jabhat al-Nusra ofwel Al-Nusra

Front gebruikt een zwarte vlag met van wit de *shahada* en eronder de naam van de organisatie. (Afbeeldingen 4 en 5) Het is een gewapende groepering gelinkt aan Al-Qaida, die sinds 23 januari 2012 actief is in de Syrische burgeroorlog. Jabhat al-Nusra is een groepering die te situeren is bij de radicale islam, jihadisten die de strijd voor de islam voor ogen hebben met de stichting van een kalifaat als einddoel. Hierbij is de val van Syrisch president Bashar al-Assad slechts een tussenstap.

Hezbollah

Hezbollah (Partij van God) is een in 1982 opgerichte militante beweging van Libanese sjiietische moslims met anti-Israëlische en anti-Amerikaanse gevoelens. In de jaren '90 onderging Hezbollah een transformatie: van een militante organisatie veranderde Hezbollah ook in een politieke partij en sociaal gerichte organisatie. In 2012 raakte Hezbollah betrokken bij de Syrische burgeroorlog als bondgenoot van de regering van Syrië. De beweging voert een gele vlag met van groen een logo bestaande uit Arabisch opschriften, een wereldbol en erboven uitstekend een vuist met vuurwapen. (Afbeelding 6)

Hamas

Hamas is een Palestijnse afsplitsing van de Moslimbroederschap in Egypte. In 1973 richtte sjeik Ahmad Yassin de islamitische liefdadigheidsorganisatie Mujama al-Islamiya op die actief werd in de Gazastrook. Deze transformeerde in 1987 in Hamas, een acroniem voor *Harakat al-Muqāwamah al-Islāmiyyah*, letterlijk Islamitische Verzetbeweging. Het is een Palestijnse islamitische politieke beweging die streeft naar de bevrijding van Palestina en zich verzet tegen de Israëlische bezetting ervan. Het Arabische woord *hamās* betekent 'enthousiasme, geestdrift, vuur, fanatisme'. Van deze beweging zijn verschillende vlaggen bekend. Bijvoorbeeld een groene vlag met de *shahada* in wit. (Afbeeldingen 7) In deze tekst steekt het woord Allah enigszins boven de geloofsbelijdenis uit. Een andere is wit met een logo op het midden, bestaande uit twee gekruiste gele zwaarden

met rode handgrepen op een moskeedak met koepel, ter weerszijden omringd door een vlag van de Palestijnse staat met een opschrift in de witte baan en onder een afbeelding van Palestina in donkergroen. Onder deze compositie een opschrift op het wit en daaronder een groen lint met wit opschrift. (Afbeelding 8)

Al-Shabaab

Al-Shabaab betekent in het Arabisch: *De Jeugd*. Het is een islamitische terroristische organisatie die actief is in Somalië. De organisatie ontstond in 2004 en maakte tot 2006 als jeugdorganisatie deel uit van de Unie van Islamitische Rechtbanken (UIR). Al-Shabaab wil in Somalië, net als voorheen de UIR, een islamitische staat vestigen gebaseerd op de Koran. Van deze beweging zijn 2 vlaggen bekend. Hun strijdvlag is gelijk aan die van ISIS. (Afbeelding 9) Hun bestuursvlag is juist in de omgekeerde kleuren. (Afbeelding 10)

Boko Haram

Deze terroristische beweging van islamitische fundamentalisten is dood en verderf zaaiend actief in het noorden van Nigeria en Kameroen. De naam betekent in de lokale Hausataal: Oplichting is zondig. Het woord *boko* duidt fraude of oneigenlijkheid aan. De beweging is anti-Westers gezind en bestempelt christenen als *takfir*, ongelovigen. De beweging is tegen niet-islamitisch onderwijs, tegen de westerse bestuursopzet en westerse culturele uitingen en wetenschap. Lange tijd leek het erop dat Boko Haram wel een zwarte vlag met de shahada van wit zou voeren, gezien hun embleem dat te zien was in videoberichten. Echter, op 15 januari 2015 verscheen er een

strijdvlag van een ander model op een door media verspreide foto. Deze vlag is zwart met goudgele franje en draagt boven in een opschrift in wit en eronder van wit met zwarte opschrift het zegel van de profeet.

(Afbeelding 11) Dit beeld komt overeen met dat van Al-Shabaab en ISIS. Het logo van Boko Haram toont zowel de islamitische identiteit door de opengelegene Koran en de zwarte vlag met van wit de shahada, als haar gewelddadig karakter door de twee gekruiste automatische geweren. (Afbeelding 12)

Taliban

Het woord Taliban, in het Pasjtoe is het meervoud van *talib*, dat student van de theologie betekent. Het is de naam van een reactionaire islamitische beweging in Afghanistan en Pakistan. Daar voeren zij een guerillaoorlog. In beide landen beheersen de taliban grote bevolkingsgebieden. In Afghanistan hadden de taliban een tijdlang de macht en het grootste deel van het land in handen. Ze hebben er toen een emiraat uitgeroepen. Deze taliban hadden uitvalsbases in het grensgebied met Pakistan, Waziristan, waar ook de opleidingscentra liggen in de vorm van strenge Koranscholen. De taliban worden/werden financieel, logistiek en organisatorisch gesteund door Pakistan, in het bijzonder door het *Inter-Services Intelligence Directorate*, ISI, de geheime dienst van Pakistan, en een aantal Arabische landen, vooral door Saoedi-Arabië. Hun vlag is wit met van zwart de shahada. (Afbeelding 13)

Bronnen:

- nl.wikipedia.org , diverse pagina's
- www.worldstatesmen.org
- La Driza

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een van de drie gewesten van België, al heeft het niet dezelfde juridische status als het Vlaamse en Waalse gewest. Het omvat de 19 gemeenten van het arrondissement Brussel-Hoofdstad en vormt zo de kern van het stedelijk gebied van Brussel.

Door Wim Schuurman

Nieuwe vlag Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Of is het een logodoek?

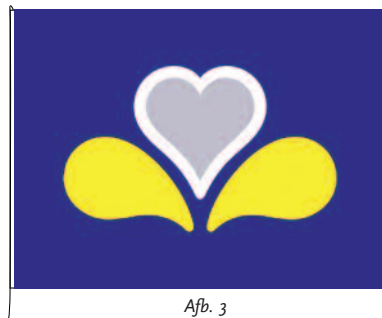
Het Hoofdstedelijk Gewest is dermate verstedelijkt en aaneengebouwd, dat het als één stad wordt beschouwd. Het Brussels Gewest telt zo'n 1.200.000 inwoners. De bevolkingsdichtheid bedraagt zo'n 7056 inwoners per km². Het Hoofdstedelijk Gewest mag niet verward worden met het nog grotere stedelijk gebied rond Brussel, waar het Gewest slechts het centrum van uitmaakt. Het stedelijk gebied van Brussel, de agglomeratie, telt namelijk ruim 2 miljoen inwoners.

Op vrijdag 9 januari 2015 heeft het parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 16 mei 1991 houdende de keuze van het embleem en de vlag van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest goedgekeurd. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nam hiermee afscheid van zijn 24 jaar oude vlag. Ervoor in de plaats komt een nieuw ontwerp dat het gewest twee jaar geleden liet uittekenen en dat nu al door verschillende diensten gebruikt wordt. Dat heeft de commissie Territoriale Ontwikkeling van het Brussels parlement beslist.

De vorige vlag met gele irisbloem op blauwe achtergrond dateert van 1991, kort na de oprichting van het gewest in

Afb. 1

1989. (Afbbeelding 1) Er werd toen gekozen voor een bloem die historisch goed gedijde in de moerassige gronden van de hoofdstad. Maar ook het nieuwe embleem, een geel hartje met twee blauwe blaadjes, beeldt de iris uit, zij het in sterk gestileerde vorm. (Afbbeelding 2)

In het ontwerp van ordonnantie is onder Artikels-gewijze toelichting van Artikel 2 opgenomen:

Artikel 2 vervangt artikel 2 van de ordonnantie van 16 mei 1991 « houdende de keuze van het embleem en de vlag van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ».

De iris blijft het symbool van het Gewest, maar zijn grafische kenmerken worden gewijzigd, zodat de vlag van het Gewest niet langer « blauw met een gele, met wit omboorde iris » zal zijn, maar wel blauw met in het centrum een iris met gele bloembladen en een grijs met wit omboord hart. (Afbbeelding 3) In de bijlagen bij het voorontwerp zijn de volgende specificaties opgenomen:

- *het wapperend deel van de vlag is anderhalve maal de lengte van de hijs hoogte;*

kleurenreferenties:

- *blauwe achtergrond: PMS Pantone Blue 072, CMYK 100C/85M/0Y/5K, RGB 10R/0G/190B, HEXA 0900BD, RAL 5022;*
- *gele bloembladjes: PMS 102, CMYK 0C/5M/93Y/0K, RGB 255R/242G/3B, HEXA FFF202, RAL 1018;*
- *grijs hart van de bloem met witte rand: PMS 100 % van 421 of 65 % van 423, CMYK 16C/13M/13Y/20K, RGB 184R/184G/186B, HEXA B9B9BC, RAL 7004.*

“De beslissing om de vlag te laten evolueren dient men te zien in het kader van een city-marketingplan om het Brussels Hoofdstede-

lijk Gewest een betere zichtbaarheid te geven via alle communicatiekanalen en om de beeldvorming van de gewestpartners te stroomlijnen”, laat Jo De Witte, de woordvoerder van minister-president Rudi Vervoort weten. “De regering heeft gekozen voor een geleidelijke verandering in functie van de dragers die vervangen dienen te worden, gaande van het briefpapier tot de decoraties op de bussen van de MIVB.”

Arnaud Verstraete, oppositielid in het Brussels parlement voor de partij Groen, vindt het een overbodige uitgave: “Brusselaars zijn wel met andere dingen bezig dan het vervangen van een piepjonge vlag: werkloosheid, de mobiliteit, de armoede, ...dat zijn de problemen waarmee de regering zich voor 100 procent moet bezighouden. Het lijkt wel of onze regering daar geen beginnen aan ziet en zich dus liever op symbooldossiers gooit”.

Een lokaal raadslid reageert op Politics.be: “De officiële vlag wordt vervangen door een hartjeslogo. Daarmee doet Brussel eigenlijk een ongeziene zet. Een logo en een vlag zijn immers twee totaal verschillende dingen. Zo heeft Vlaanderen sinds kort ook een logo met de gestileerde halve leeuwenkop. Toch zou nie-

mand het in zijn hoofd halen om de Vlaamse Leeuw te vervangen door die halve leeuw op een wit doek. Ook andere steden en regio's doen dat niet. Antwerpen heeft bijv. haar A, die ook dikwijls op doek in het straatbeeld te zien is, maar uiteraard haar officiële vlag behouden. Hetzelfde met de Federatie Wallonië-Brussel dat recent ook een nieuw logo goedgekeurd heeft, de gestileerde letters WB, maar nog steeds de rode haan als vlag voert. Het lijkt alsof de Brusselse regering het verschil niet kent tussen een vlag en een logo. Misschien een rijmpje zodat ze het beter zouden onthouden: logo's komen en gaan, maar vlaggen blijven meestal bestaan.”

Hij fulmineert verder: “Maar kwalijker is dat er in de bijlage verschillende kleurenversies zijn opgenomen, zes maar liefst. Eentje op een blauwe achtergrond, eentje op een gele, een witte, een grijze en tot slot nog twee zwart-wit versies. Vlaggen in verschillende kleurenversies zijn ongezien in de wereld. Het is eens te duidelijk dat hier een logo bedacht is en geen vlag. Bij logo's is het normaal dat men verschillende versies bedenkt naarmate het gebruik en de ondergrond. Voor vlaggen geldt dat niet omdat het op zichzelf staande elementen zijn en de kleuren bovendien een belangrijk element van het ontwerp en de herkenbaarheid zijn.”

Het raadslid krijgt veel bijval op diverse websites omtrent het gebrek aan democratische inspraak van de bevolking. In 1991 zou dit aspect veel sterker zijn toegepast.

Al met al krijgt deze nieuwe vlag hiermee een valse start.

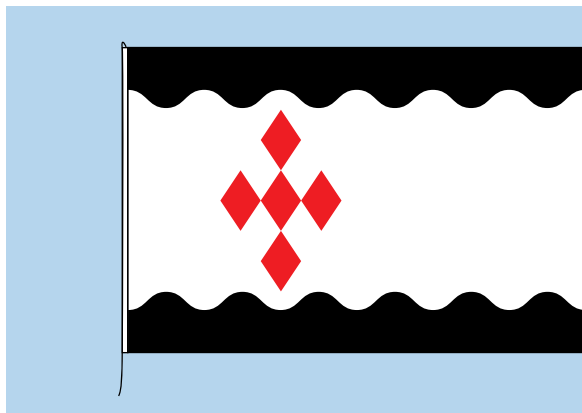
Bronnen:

- Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 16 mei 1991 houdende de keuze van het embleem en de vlag van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- http://nl.wikipedia.org/wiki/Brussels_Hoofdstedelijk_Gewest
- <http://www.knack.be/nieuws/belgie/nieuwe-vlag-voor-brussels-hoofdstedelijk-gewest/article-normal-519355.html>
- <http://www.parlbruparl.irisnet.be/2015/01/embleme-et-drapeau-de-la-region-de-bruxelles-capitale/?lang=nl>
- <http://forum.politics.be/showthread.php?p=7481557>

De vlag van de gemeente Peel en Maas

Ruitenkruis, Maas en turf

Als gevolg van de gemeentelijke herindeling per 1 januari 2010 zijn de gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel opgegaan in de nieuwe gemeente Peel en Maas. Hierdoor komen de gemeentewapens en -vlaggen van de voormalige gemeenten Helden, Kessel, Maasbree en Meijel te vervallen. Deze wapens en vlaggen mogen wel nog als dorpswapens en -vlaggen gebruikt worden. Een gemeentevlag is een van de meest zichtbare symbolen van een gemeente en speelt een grote rol in de herkenbaarheid. De praktijk van herindelingen van de laatste decennia leert dat het bezit van een verleend wapen en vlag door de nieuwe gemeente wordt ervaren als een verbindend symbool.

Door René Vroomen

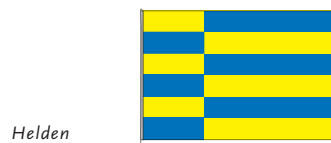
(voorzitter Commissie Heraldiek en Banistiek, Sectie Genealogie van het Koninklijk Geschied- en Oudheidkundig Genootschap)

Het wapen en de vlag van Peel en Maas zijn de symbolen voor de nieuwe gemeente, maar de vlag neemt bij de burgers een aparte plaats in onder de gemeentelijke insigna. Omdat de gemeenteraden van de oude gemeenten besloten hebben voor een nieuwe naam, is het niet mogelijk om een van de huidige gemeentewapens en -vlaggen te handhaven. De keuze bestaat nu tussen een wapen en een vlag waarin de voormalige gemeenten zijn verwerkt en een geheel nieuw ontwerp. Er is bewust gekozen voor een onderscheidend wapen, dat sober en herkenbaar is. Het ontwerpwapen wordt in het advies van de Hoge Raad van Adel omschreven als fraai, krachtig en aansprekend. De nieuwe vlag van de gemeente dient het gemeentewapen te volgen en de samenstellende delen moeten zoveel mogelijk ontleend worden c.q. aanslui-

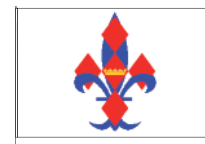
ten aan historische gegevens, in het bijzonder die welke zijn opgenomen in het gemeentewapen. Door de omzetting van het verticaal ingedeelde wapen in een horizontaal ingedeelde vlag komt het meest kenmerkende wapenfiguur, het ruitenkruis, beter tot zijn recht. Volgens de Raad is de ontwerpvlag heraldisch en esthetisch evenwichtig.

Het wapen is een symbool voor de hele gemeente, het dient eenvoudig en karakteristiek te zijn, een eigen identiteit uit te drukken en historisch gezien verantwoord te zijn. Een richtlijn is dat buurgemeenten zo weinig mogelijk van elkaars symbolen gebruik maken. Ook geldt als uitgangspunt om geen heiligen uit de oude gemeentewapens meer te hanteren, zoals Lambertus van Helden, Maria van Kessel en Nicolaas van Meijel. Ook overheids-heraldiek die oude territoria symboliseert, zoals de leeuw van Gelre, dient te worden vermeden. In eerste instantie is gezocht naar de mogelijkheden van een nieuw wapen, waarbij de wapens van de gefuseerde gemeenten uitgangspunt vormden. Deze wapens hebben verschillende historische achtergronden en zijn ontleend aan wapens van middeleeuwse adellijke families die in de geschiedenis van die plaatsen een rol hebben gespeeld, aan kerkelijke heraldiek samenhangend met de parochie, aan afbeeldingen van oude schepenzegels en tenslotte ook nog combinaties van deze elementen. Al deze plaatsen waren als voormalige heerlijkheid, kerspel, voorgedij of een deel van het Ambt Kessel verbonden met het hertogdom Gelre. Het graafschap Kessel werd al in de 13e eeuw opgeheven, Meijel heeft daar nooit deel van uit gemaakt; het was een vrije heerlijkheid en evenals de andere dorpen in 1715 bij het Oostenrijkse Overkwartier van Gelre gevoegd. Om die reden is in dit geval een gedeeld wapen moeilijk te realiseren.

Vlaggen van de voormalige gemeenten

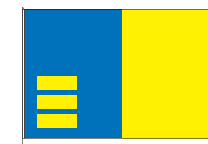
Helden

Kessel

Maasbree

Meijel

Bij het zoeken van een gemeenschappelijk symbool kwam het ruitenkruis van Kessel prominent naar voren, dat voor 75% van toepassing is op de vier voormalige gemeenten. In 1279 verkoopt Hendrik, de laatste

graaf van Kessel, zijn graafschap met alle toebehooren aan Reinoud I, graaf van Gelre en Zutphen. De nieuwe heren van Kessel kregen de burcht in leen en werden leenmannen van de graven van Gelre. Deze burcht ligt op een strategisch punt aan de Maas, een “château à motte”. Zij kwam hoogstwaarschijnlijk na 1295 in handen van de in 1286 genoemde broers Johan en Mathias van Kessel, edellieden. Zij staan vermeld in een gezamenlijke overeenkomst met graaf Reinoud I van Gelre. De nieuwe bezitters noemden zich eveneens Van Kessel en de nakomelingen van dit geslacht bleven in het bezit van de heerlijkheid en de burcht tot 1541. Het is bekend dat zij op zegels, wapens en schilden al vanaf 1321 een geslachtswapen voerden van vijf rode ruiten in een kruisvorm op een zilveren schild. Later komt de afbeelding voor in de betekenis van Heerlijkheid Kessel, zoals wij zien bij de familie Van Merwijck. Zij voerden in hun familiewapen een hartschild met het wapen van de heerlijkheid Kessel. Het zegel van Johan van Kessel is van 13 januari 1321 en vertoont een gotisch wapenschild met een ruitenkruis en een randschrift: “+ S. IOH. S DE KESSEL MILITIS”. Dit is de oudst bekende afbeelding van het ruitenwapen. Op 11 januari 1443 zegelde de burchtheer Willem van Kessel met een ruitenkruis. Randschrift: “S: WILLEM VAN KESSEL”. Na de verkoop van het laatste graafschap Kessel in 1279 kwam er een bestuurlijk orgaan met de naam Ambt Kessel en Land van Kessel en was een onderdeel van het Overkwartier van Gelre, waarin 18 afzonderlijk heerlijkheden gelegen waren. Dat bleef zo tot de komst van de Fransen in 1794. De schepenen van Kessel worden al vermeld in de oudst bewaarde acte van 21 januari 1363, hierna spreekt men tot in de 17de eeuw van de schepenbank van Kessel en Helden. De schepenbank bezat tot 19 februari 1621 geen eigen stempel om

mee te zegelen. Het oudst bekende exemplaar wordt aangetroffen aan een acte van 11 oktober 1621 en was in september 1781 nog in gebruik. Het zegel vertoont een heilige, vermoedelijk de kerkpatrones de H. Maagd Maria, zonder Kind, die staande een wapenschild vasthoudt. Het schild bevat een kruis van vijf ruiten, het wapen van de familie Van Kessel. In het randschrift staat: “SIEGEL TOT KESSEL”.

Het eenvoudige en sterk sprekend symbool van de heren van Kessel representeert op een waardige en verantwoorde wijze het verleden van het Land van Kessel en heeft in het nieuwe wapen met recht de heraldisch voornaamste plaats toegewezen gekregen. Het grondgebied van de nieuwe gemeente Peel en Maas lag tijdens het Ancien Régime, de periode vóór de Franse Tijd voor het merendeel in het Ambt Kessel en de burcht was eeuwenlang de belangrijkste bestuurszetel.

Meijel heeft echter nooit tot de heerlijkheid Kessel behoord. Om toch recht te doen aan het historisch verleden van Meijel is als belangrijkste element voor het dorp de ligging in de Peel gekozen. Hiervoor is in het wapen de sprekende kleur zwart gebruikt, dat het zwarte goud van de Peel symboliseert. De turfwinning was in de loop der eeuwen voor veel inwoners van Meijel en ook voor delen van Helden en Maasbree de belangrijkste bron van inkomsten. De kleur zwart geeft ook aan het wapen een fiere, imposante uitstraling. Zo is voor Meijel de Peel het belangrijkste element in het nieuwe wapen geworden.

Het ruitenkruis in combinatie met de symbolen voor de Peel en de Maas vormt een uniek kenmerk voor de nieuwe gemeente, wat zowel heden als verleden uitdrukt. Het ruitenkruis is het nieuwe verbindende symbool voor de hele nieuwe gemeente en staat voor de eeuwenlange gemeenschappelijke historie. Peel en Maas wil een onderscheidende gemeente zijn en dat is ook in het ontwerp en de kleurkeuze van het wapen en de vlag tot uitdrukking gebracht. Het wapen en de vlag van Peel en Maas hebben in hun nieuwe uitvoering een historisch wapenfiguur dat bij ieder gebruik de geschiedenis weer in herinnering brengt. Een oude traditie die met de herindelings niet verloren gaat.

Zowel in het gemeentewapen als in de -vlag zijn de volgende elementen opgenomen:

- het rode ruiten kruis op een zilverwitte golvende baan, als belangrijk historisch verbindend element uit het wapen van de heren van Kessel;
- de golf, voorstellende de Maas, de oostgrens van de gemeente;
- de twee zwarte banen het zwarte goud, de turf voorstellende, tevens de westgrens.

Voor het samenstellen van het nieuwe gemeentewapen en de -vlag is ook gebruik gemaakt van het ruitenkruis dat voorkomt in het gemeentewapen van Kessel van 1 oktober 1898. Dit symbool wordt in het nieuwe wapen ondersteund door twee geografische elementen: de hoogveengebieden in het Nationale Park De Groote Peel en de rivier de Maas. Naast een nieuw onderscheidend wapen heeft het ook symbolische elementen die gericht zijn op wat Peel en Maas wil uitstralen: eenvoud, door alleen drie belangrijke en duidelijk herkenbare elementen voor de gemeente in het wapen op te nemen, de turf als het zwarte goud, het golvende water van de Maas en het ruitenkruis als historisch element. Duidelijk herkenbaar voor een ondernemende en ontwikkelende plattelandsgemeente, het aantrekkelijke landschap tussen de Peel en het Maasdal, dat uniek is in Nederland.

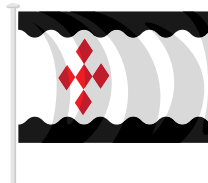
De vlag kan met deze toevoeging bijdragen aan de saamhorigheid en het eenheidsbesef onder de burgers bevorderen door het bij alle officiële gelegenheden binnen de gemeente te gebruiken. Tevens is deze vlag voor de nieuw heringedeelde gemeente onderscheidend en uniek.

Bij raadsbesluit van 5 juli 2011 heeft de gemeenteraad van Peel en Maas de vlag met de volgende beschrijving vastgesteld:

“Drie golvende banen, waarvan de hoogten zich verhouden als 1 : 3 : 1, zwart, wit en zwart met op de middelste baan een ruitenkruis van vijf rode ruiten”.

HIJSEN of NIET?

Onafhankelijk van elkaar geven in deze rubriek in elk nummer van Vlag! drie deskundigen hun mening over een vlag die hen door de redactie is voorgelegd. Dit moet leiden tot discussie over de criteria waaraan een 'goede' vlag zou moeten voldoen. Deze aflevering de vlag van de gemeente **Peel en Maas** in Limburg.

Ridders en een snelweg

Bram Bartels
journalist, PA student

Maar liefst elf ridders van jeugdvereniging De Hobbit boden de nieuwe vlag en het nieuwe wapen aan de gemeente aan. Hoe zullen deze jonge strijders zelf naar het wapen hebben gekeken? De golvende banen geven een speels effect en het kruis van rode ruiten is eenvoudig maar krachtig. Een wapen dat op een schild mooi tot zijn recht komt. De kleuren van het nieuwe wapen zijn een stuk soberder dan de meesten gewend waren; drie van de vier oudgemeentes gebruikten geel en blauw in hun wapen.

Bij het naar binnen dragen van de vlag hielden de ridders de vlag zo dat ook hier de golvende banen aan de zijkant zaten. Misschien was het een stil protest, misschien pasten ze anders niet door de deur of misschien vonden ze het beter wanneer de golvende banen ook in de vlag aan de zijkant zaten. Zelf hoop ik op het laatste, want dat is wat er volgens mij mankeert aan de vlag. In het wapen staan de golvende banen voor de Maas, die de oostgrens van de gemeente is. Waarom zou je deze dan in het 'noorden' en 'zuiden' van je vlag plaatsen?

Door dat wel te doen verliezen deze banen in de vlag hun kracht, want ze stroken niet meer met de betekenis die ze in het wapen hebben. Door deze verticaal over de vlag te laten lopen is dit probleem opgelost. Want waar kunnen de horizontale banen nu wel voor staan? Een snelle blik op de kaart laat zien dat in het noorden van Peel en Maas het zwarte asfalt van de E34 door het landschap golft. Hopelijk zijn de banen niet stiekem een ode aan een weg waar vooral buurgemeente Venlo van profiteert.

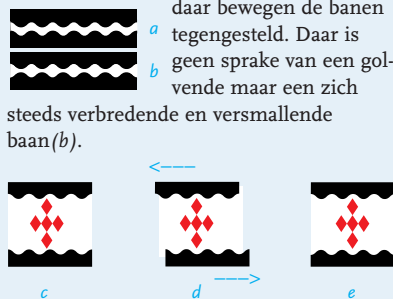
Van mij mag de vlag met een kleine aanpassing gehesen worden. Wanneer dit niet gebeurt hoop ik op een kleine opstand van De Hobbitse ridderorde. Met houten zwaarden zullen ze de gemeenteraad bestormen. De raadsleden zullen, terwijl het angstzweet hen over de rug loopt, naar de schitterende nieuwe wapenuitrusting van de krijgers kijken en niet anders kunnen dan toegeven aan de eis. Generaties later zal het Vlaggenoproer door dezelfde orde jaarlijks nagespeeld worden, waarna men met trots naar de vlag kijkt en nog maar eens een kopje thee inschenkt.

Transformatie van de rivier

Theun Okkerse
ontwerper en vlaggenkundige

Op het eerste gezicht is het beeld van wapen en vlag vrijwel gelijk: een golvende paal/baan loopt over de lengte-as. Maar bij de vlag golft de baan beslist niet

Er is een goede reden om het karakter van de baan te veranderen. Dat kan ik aan de hand van een paar illustraties laten zien. Wel blijft de vraag of er nog steeds sprake is van een golvende baan. Voor de duidelijkheid heb ik de banen in de illustratie dicht bij elkaar gezet. Bij een golvende baan (a) bewegen beide zijden gelijk op. In het wapen is dat zo maar op de vlag niet, daar bewegen de banen (b) tegengesteld. Daar is geen sprake van een golvende maar een zich steeds verbredende en versmallende baan (b).

Was er een goede reden voor deze verandering? Ik denk het wel; het kruis dat op de golvende baan geplaatst moet worden vormt het probleem: het lijkt de golven tegen te werken (c). De oplossing is het verschuiven van de boven- en ondergolven (d) zodat het kruis zich 'thuis' voelt tussen de golvende vormen (e). De golven bewegen nu behendig om het kruis heen.

De vraag is wie zich er aan stoort, en wie het ziet? Bekijkt men een staande stroomlijn iets anders dan een liggende? Als de golven zover uit elkaar geplaatst zijn als op deze vlag, is het dan nog van belang of ze gecoördineerd slingeren? Ik denk van niet. De vertekening is terecht aangebracht, het maakt het ontwerp sterker.

De gemeente Peel en Maas heeft een vlag die niet snel zal vervelen. De terughoudendheid van het ontwerp staat daar garant voor.

Hijzen.

Eenvoudig en herkenbaar

Stefan Lambregts
vlaggenkundige en beheerder BeNeVex

Het grondgebied van de gemeente Peel en Maas lag grotendeels in het Graafschap Kessel, dat als wapen het rode ruitenkruis op een zilveren veld voerde. Dit is in de originele kleuren overgenomen in het gemeentewapen en op de vlag. Verder zijn wapen en vlag ontworpen als sprekend: het zwart staat voor de turf die in De Peel werd gewonnen, terwijl de gegolfde zilveren paal, respectievelijk de witte baan de rivier de Maas voorstelt.

De kleur zwart is een krachtige kleur en deze zie ik dan ook graag op vlaggen. Een groter contrast dan met wit kun je niet hebben. Het ruitenkruis is uniek in Nederland, dus zeer herkenbaar. De gemeente Súdwest-Fryslân voerde in eerste instantie een ruitenkruis in haar wapen, maar dat werd door de Hoge Raad van Adel afgeraden, omdat dit symbool in Friesland historisch gezien niet voorkwam. Het enige wat in de buurt komt is het maliënkruis op de vlag van de gemeente Rucphen.

Súdwest-Fryslân
(niet aangenomen)

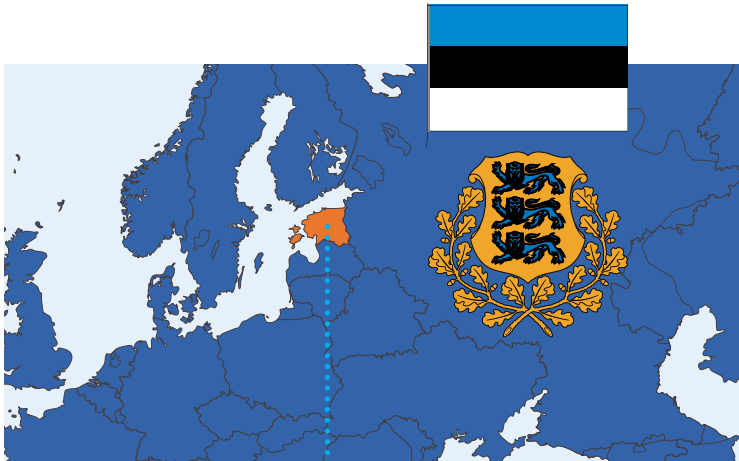
Rucphen

Het valt mij op dat op het wapen de tegenoverliggende golven met elkaar meebewegen, terwijl deze op de vlag tegengesteld bewegen. Dat laatste is op zichzelf vrij uniek, maar het oogt in dit geval goed. Het biedt op deze manier namelijk meer ruimte aan het ruitenkruis om precies in twee golf-toppen geplaatst te worden. Bovendien is de vlag hierdoor spiegelsymmetrisch.

Ik vind het vreemd dat in de beschrijvingen van vlag en wapen vaak niet wordt vermeld hoe vaak de paal, balk of baan gegolfd dient te zijn. Ook hier is dat niet het geval: het wapen is drie maal gegolfd en de vlag zes maal. Op de pagina op Wikipedia over deze gemeente is de baan op de vlag echter vijf maal gegolfd. Naar mijn mening zou het toch een kleine moeite zijn om in de beschrijving te vermelden hoeveel golven er zijn.

De vlag van Peel en Maas voldoet aan de eisen van een goed ontwerp. Eenvoudige, afstekende kleuren en vormen zorgen ervoor dat de vlag goed herkenbaar is. Kortom, wel hijzen!

De provincievlaggen van Estland

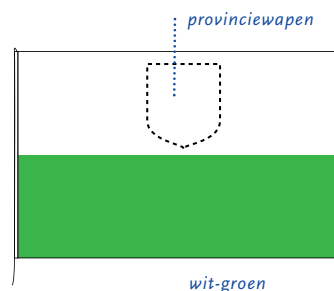
Estland is de enige Baltische staat die voor de Tweede Wereldoorlog al provinciewapens en -vlaggen heeft aangenomen. Na de wapen- en vlaggenwet van 1925 werden er voor vele steden en provincies wapens en soms vlaggen ontworpen.

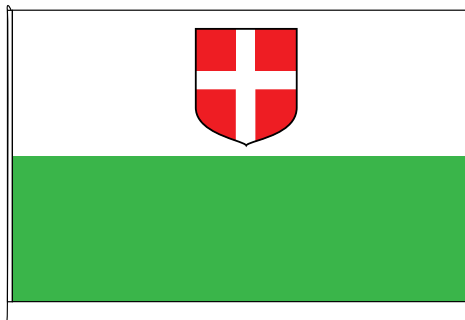
Door Daan van Leeuwen

In de loop der tijden werden enige provinciewapens zelfs aangenomen. Zie hiervoor de site van het Estse archief: ref. 2. Maar onder het autoritaire regiem van Konstantin Päts (1934-1940) werden op 5 februari 1937 bij Presidentieel Besluit no. 50-60 van alle 11 provincies de wapens bevestigd of toegerekend, waarbij de meeste wapens vorm gegeven waren door Günther Reindorff. Op dezelfde wijze werden op één dag, 7 augustus 1939, alle provincievlaggen vastgesteld: twee even hoge banen wit en groen met het provinciewapen op het midden van de witte baan. De groene kleur staat voor de natuur in Estland. Ook toen werd gekozen voor een unieke en als zodanig direct herkenbare provincievlag. De maten werden ook vastgelegd: 110 bij 220 cm en 42 cm voor de hoogte van het wapen. Een jaar later, na de bezetting van Estland door de Sovjet Unie, werden de wapens en vlaggen weer afgeschaft. [1,2]

Sinds 1990 is Estland verdeeld in 15 maakonnad (enkelvoud: maakond), meestal vertaald in provincie. Aan het hoofd van een provincie staat een gouverneur die voor een periode van 5 jaar wordt aangewezen door de regering. In vergelijking met 1939 zijn er vijf provincies bij gekomen, één opgeheven en van de anderen zijn de grenzen veranderd, maar ze hebben hun naam en vlag behouden. Nieuwe vlaggen werden conform het oude systeem ontworpen. De meeste vlaggen werden in 1996 (weer) aangenomen, maar nu niet op één dag. De hoogteverhouding van de vlaggen bedraagt nu 7:11; bij een vlag van 105 bij 165 cm is de hoogte van het wapen 40 cm.

De provincies

Harjumaa

De provincie Harju ligt in het noordwesten van Estland aan de Finse Golf. De hoofdstad is Tallin, tevens de hoofdstad van het land. Harjumaa (*Harjuland*) heeft een wit-groene vlag met op het midden van de witte baan het provinciewapen: een wit kruis op rood. Het wapen werd in 1929 aangenomen en is afkomstig van de hoofdstad Tallinn. De stad Tallinn heeft een groot wapen bestaande uit drie gaande blauwe leeuwen op goud en een klein wapen bestaande uit een zilveren kruis op rood. Tallinn betekent letterlijk *Denenstad*. Deze naam en de wapens zijn afkomstig van het Deense hertogdom Estland (1220-1346), dat in het noorden van het huidige Estland lag. In 1218 kreeg de Deense koning Waldemar II van de Paus toestemming Estland te veroveren (en te kerstenen). In 1219 vielen de Denen aan in het noorden bij de plaats Lyndanisse. Volgens legende zou bij deze slag de Deense vlag, de Dannebrog, uit de hemel zijn komen vallen, waardoor de Denen de overwinning behaalden. Tallinn ligt op de plaats van het oude Lyndanisse.

Hiiumaa

De provincie Hiiu omvat het eiland Hiiumaa (*Dagö*) in de Oostzee ten westen van het vasteland. De hoofdstad is Kärdla. Hiiumaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op wit een verticaal geplaatst stuk touw van rood met drie knopen, geflankeerd aan beide zijden door twee lelies van het zelfde. De nieuw gevormde provincie Hiiu had geen wapen, derhalve werd er in 1990 een competitie gehouden voor een ontwerp. Van de 64 inzendingen koos de commissie in 1994 het ontwerp van Tõnu Kuku. De vlag werd in 1996 aangenomen. De lelies komen uit het familiewapen van de landheer Otto R.L. von Ungern-Sternberg (1744-1811) uit Suuremõisa, een dorp op Hiiumaa. Zijn excentrieke levensstijl inspireerde zowel vele literaire werken als de lokale folklore. Het viertal staat voor de vier gemeenten op het eiland. Het touw komt uit een lokale legende, beschreven door de Estse volkenkundige en auteur M.J. Eisen.

Ida-Virumaa

De provincie Ida-Viru (*Oost-Viru*) ligt in noordoost Estland en grenst aan de Finse Golf en Rusland. De hoofdstad is Jõhvi. Ida-Virumaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op blauw een witte bakstenen muur met kantelen en een witte toren met een rood dak; boven de muur twee gekruiste witte zwaarden met gele gevesten. Het wapen werd in 1928 voor de provincie Viru aangenomen en in 1937 geprolongeed, zij het dat de spits van de toren iets veranderd werd. In 1997 werd het aan Ida-Virumaa toegekend. Het kasteel staat voor de verdediging tegen invallen uit het oosten en voor behoud van cultuur en vrijheid.

Järvamaa

De provincie Järva ligt in het centrum van Estland en wordt geheel door andere provincies omgeven. De hoofdstad is Paide. Järvamaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op blauw een witte ommuurde ruimte met gesloten poort en een witte zeskantige toren, aan de bovenkant van kantelen voorzien, en een voet van drie witte golvende lijnen. Het wapen werd reeds in 1935 aangenomen. De oude vlag werd in 1996 in ere hersteld. Het wapenbeeld is een stilistische modificatie van het kasteel van Paide met de 'Lange Herman' (*Pika Hermann*), een donjon gebouwd door de Orde van de Zwaardbroeders in 1265. De golvende lijnen staan voor de meren in de provincie; Järvamaa betekent 'land van meren'.

Jõgevamaa

De provincie Jõgeva ligt het oosten van Estland aan het Peipsimeer dat de grens vormt met Rusland. De hoofdstad is Jõgeva. Jõgevamaa heeft een wit-groene vlag met wapen: linksschuin gedeeld door drie witte gegolfde lijnen op blauw; boven op blauw een geel driebladig klaverblad en onder op groen drie gele rechtopstaande korenaren. Het wapen en de vlag werden in 1996 aangenomen. Het district Jõgeva werd in 1949 opgericht en een jaar later ondergebracht in het district Tartu. In 1990 werd een nieuwe provincie Jõgeva gevormd. Het wapen

is dat van de provincie Tartu, waarbij de ster vervangen werd door een klaverblad uit het wapen van de hoofdstad en de eikentak plaats maakte voor drie korenaren voor het agrarische karakter van het gebied. De golvende lijnen staan voor de rivier de Pedja in dit gebied.

Läänemaa

De provincie Läänemaa (*Westland*, in het Duits *Wiek*) ligt aan de Oostzee in het westen van het vasteland. De hoofdstad is Haapsalu. Läänemaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op rood een witte omkijkende adelaar van St. Jan de Evangelist, geel bewapend en met een geel aureool. Het wapen is afkomstig van het middeleeuwse bisdom Ösel-Wiek of *Osiliensis Ecclesia* (naar de Duitse naam voor het eiland Saare, *Ösel*), dat groten-deels de provincie en de daarvoor liggende eilanden omvatte. In 1260 werd Haapsalu de bisschoppelijke residentie. Sinds 1471 komt de omkijkende adelaar (zonder aureool) voor op de bisschoppelijke wapens.

Lääne-Virumaa

De provincie Lääne-Viru (*West-Viru*) ligt in het noorden van Estland ten westen van Ida-Verumaa. De hoofdstad is Rakvere. Lääne-Virumaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op blauw een witte bakstenen muur met kantelen en een witte toren met een geel dak; boven de muur twee gekruiste witte zwaarden met gele gevesten. Het wapen (met een rood dak) werd in 1928 voor de provincie Viru aangenomen en in 1937 geprolonged. In 1996 werd het rode dak vervangen door een geel dak en dit wapen zo aan Lääne-Virumaa toegekend. Het kasteel staat voor de verdediging tegen invallen uit het oosten en voor behoud van cultuur en vrijheid.

Pärnumaa

De provincie Pärnu ligt in het zuidwesten van Estland aan de Golf van Riga. De hoofdstad is Pärnu. Pärnumaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op geel een zwarte klimmende beer, rood getongd en wit getand en genageld. Het wapen werd in 1934 aangenomen en in 1937 behouden. De bruine beer komt ook nu nog voor in de bossen van Pärnumaa. Het is dan ook het symbool van de provincie. Om heraldische redenen is de beer zwart. De tanden en nagels zijn wit daar de commissie rode tanden en nagels te bloederig vond.

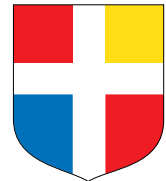
Põlvamaa

De provincie Põlva ligt in het zuidoosten van het land aan het Peipsimeer en grenst gedeeltelijk aan Rusland. De hoofdstad is Põlva. Põlvamaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op geel drie zwarte bevers, geplaatst volgens de linker diagonaal. Het wapen werd in 1994 en de vlag in 1996 aangenomen. Põlvamaa is een nieuwe provincie, die vooral bekend is om zijn natuurschoon, zijn vele bossen, meren en rivieren die in het Peipsimeer uitmonden. Ook de bevers zijn een nieuwe verschijning in dat gebied. Voor de bevolking van de nieuwe provincie werden de nieuwe bevers een symbool: beiden een beetje eigenwijs, sterk, hard werkend en vastberaden. Het aantal drie staat voor de drie parochies van het gebied.

Raplamaa

De provincie Rapla ligt in het westen van het land en wordt geheel door vier andere provincies omgeven. De hoofdstad is Rapla. Raplamaa heeft een wit-groene vlag met wapen: een wit kruis verdeelt vier kwartieren rood (I), geel (II), blauw (III) en rood (IV). Het wapen en de vlag werden in 1996 aangenomen. Raplamaa werd in 1950 als district en in 1990 als provincie gevormd uit delen van de vooroorlogse provincies Harju, Lääne, Pärnu en Järva. Omdat het grootste gedeelte van Raplamaa tot de oude provincie Harju heeft behoord, koos Raplamaa een wit kruis, maar op een meerkleurig veld. De kleuren zijn afkomstig van de veldkleuren van de wapens van de omliggende provincies: Harju (rood), Pärnu (geel), Järva (blauw) en Lääne (rood).

Saaremaa

De provincie Saare omvat het eiland Saaremaa (*Ösel*) en wat kleinere eilanden in de Oostzee ten westen van het vaste land, ten zuiden van het eiland Hiiumaa. De hoofdstad is Kuressaare. Saaremaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op blauw een wit Vikingschip met zeven gele schilden op drie witte golvende lijnen. Het wapen werd in 1935 bevestigd, in 1937 geprolonged en in 1996 weer in gebruik genomen. Tot in de 11de eeuw werden de bewoners van Saare de 'Oosterse Vikingen' genoemd en in de Noorse sagen heten ze '*Vikingr frá Esthland*'. Het eiland is ook een tijd lang Deens en daarna Zweeds geweest en kwam pas na de Eerste Wereldoorlog bij Estland. Het wapen refereert aan die eerste periode en aan de latere maritieme geschiedenis van het eiland.

Tartumaa

De provincie Tartu ligt in het oosten van het land aan het Peipsimeer dat de grens met Rusland vormt. De hoofdstad is Tartu. Tartumaa heeft een wit-groene vlag met wapen: linksschuin gedeeld door drie witte gegolfde lijnen op blauw; boven op blauw een gele zespuntige ster en onder op groen een gele eikentak met drie bladen en twee eikels. Het wapen werd in 1937 aangenomen en is een modificatie van eerdere ontwerpen (1930). De ster staat voor de universiteit van Tartu en voor de verspreiding van het onderwijs over het land, dat vanuit Tartu is begonnen. De universiteit werd in 1632 gesticht door de Zweedse koning Gustaaf II Adolf, vandaar de kleuren geel en blauw. De eikentak staat voor de lokale eikenbossen. De golvende lijnen staan voor de Emajõgi (*Ema rivier*), die door de stad Tartu en het gehele gebied stroomt. De Emajõgi is de enige bevaarbare rivier van Estland en stroomt van het Võrtsmeer naar het Peipsimeer.

Valgamaa

De provincie Valga ligt in het midden-zuiden van het land en grenst aan Letland. De hoofdstad is Valga. Valgamaa heeft een wit-groene vlag met wapen: volgens de rechter diagonaal verdeeld in wit en blauw met op het blauw vier witte vijfpuntige sterren, drie langs de diagonaal en één linksboven. Het wapen werd in 1937 aangenomen en is een simplificatie van eerdere ontwerpen (1931, 1934). In 1996 werden wapen en vlag weer bevestigd. De verdeling van het schild refereert aan de verdeling van het gebied tussen Estland en Letland in 1920. De vier sterren staan voor de vier toenmalige parochies (gemeenten) in de provincie. Het witte veld komt van de zilveren wolk (waaruit een gewapende arm komt) uit het wapen van de stad Valga uit 1584.

Viljandimaa

De provincie Viljandi ligt in het zuiden van het land ten westen van Valgamaa en grenst aan Letland. De hoofdstad is Viljandi. Viljandimaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op blauw een witte naar links gewende havik, geel bewapend en houdende een wit zwaard met geel gevest; een groen borstschild met drie gele korenaren. Al in 1929 ontworpen werd het wapen in 1937 gemodificeerd aangenomen – de adelaar werd een havik. De havik met zwaard van Limbutu staat voor de vrijheid verkregen door strijd. Het huidige Viljandimaa was onderdeel van de 13de-eeuwse provincie Sakala. Onder

leiding van de legerhoofdman Limbutu uit Sakalamaa werden de Lijflandse Zwaardbroeders verslagen (1212). Het hartschild staat voor het landbouwgebied Muhlimaa in het zuiden.

Võrumaa

De provincie Võru ligt in het zuidoosten van Estland en grenst aan Rusland en Letland. De hoofdstad is Võru. Võrumaa heeft een wit-groene vlag met wapen: op blauw een gele ring en een wit zwaard met geel gevest. Het wapen werd in 1934 ontworpen, in 1937 aangenomen en in 1996 weer bevestigd. De ring is een sprekend element; *võru* betekent ring in het Nederlands. Het zwaard is het magische zwaard van Kalevipoeg, een held uit het gelijknamige Estse nationale epos 'Kalevipoeg' van F.R. Kreutzwald, die afkomstig was uit Võru.

Bronnen

- 1 Arnold Rabbow, District Flags of Estonia. The Flag Bulletin Vol. III, No. 2 (1963) en Vol. XXV, No. 5 (1986, reprint).
- 2 <http://riigi.arhiiv.ee/est/galerii-2/> voor de figuren.
<http://riigi.arhiiv.ee/est/naituse-tutvustus-4/> voor de tekst.
- 3 <http://www.crwflags.com/fotw/flags/ee-XXX.html> met XXX afkorting van de provincie naam.
- 4 http://et.wikipedia.org/wiki/XXXXmaa_vapp met XXXX naam van de provincie; zie ook de Poolse versie.
- 5 <https://XXXX.maavalitsus.ee/maakonna-sumbolika> met XXXX naam van de provincie.
- 6 http://en.wikipedia.org/wiki/Coat_of_arms_of_Tallinn
- 7 <http://www.jarva.ee/index.php?page=147>
- 8 http://et.wikipedia.org/wiki/%C3%B5geva_maakond
- 9 <http://online.le.ee/2012/02/06/laanemaa-vapp-sai-75-aastaseks/>
- 10 <http://www.haapsalulinnus.ee/?id=1226>
- 11 <http://pol.parnumaa.ee/parnumaa-loodussumbolid>
- 12 <http://www.polvamaa.ee/index.php?page=816&>
- 13 http://www.raplamaa.ee/en/rapla_county/the_history_of_the_county/
- 14 http://en.wikipedia.org/wiki/Saare_County
- 15 <http://www.tartumaa.ee/?op=body&id=67>
- 16 <http://www.valgamaa.ee/index.php?rub=10&srub=43&art=267&map=13>
- 17 <http://www.viljandimaa.ee/?mod=news&id=1127&c=20>

Rotterdam zuid Foto Jan Okkerse

Addenda en errata

Litouwen

In 1994 werd Litouwen administratief verdeeld in 60 gemeenten, die weer werden ondergebracht in 10 districten of provincies. Aan het hoofd van een district stond een door de regering aangewezen gouverneur, wiens voornaamste taak was te controleren of de gekozen gemeentebesturen wel volgens de Litouwse (grond)wetten handelden. Veel macht hadden zij verder niet. Litouwen heeft een oppervlak van 65300 km² – 1,57 maal Nederland – en ca. 3,5 miljoen inwoners (2013). Sommige districten bestonden uit slechts enkele gemeenten met weinig inwoners. De regering vond dat 10 districten te veel waren voor het land en per 1 juli 2010 werden de administratieve districten opgeheven. En hiermede dus ook de districtsvlaggen (*Vlag!* nr. 14). Overigens worden de oude districtsnamen wel gehandhaafd, maar het zijn nu regio's (*regionais*) en geen administratieve eenheden meer. *DvL*.

Mon-symbolen

In het artikel over Marcel van Westerhoven in *Vlag!* nr. 15 staat op pagina 5 twee keer abusievelijk “non” in plaats van “mon” voor de typische Japanse pseudo-heraldische emblemen die hier worden bedoeld. Lees dus: “mon-symbolen” en “mon-traditie” in plaats van “non-symbolen” en “non-traditie”.

Colofon

Stichting Vlaggenparade Rotterdam,
Stichting Vlaggenmuseum Nederland, Nederlandse
Vereniging voor Vlaggenkunde.
Secretariaat:
Rochussenstraat 67a
3015 ED Rotterdam
010 – 2417318
keesvrijdag@upcmail.nl

VLAG! nr 16, voorjaar 2015 – ISSN 1877-167X
copyright 2015.
Stichting Vlaggenmuseum Nederland,
Stichting Vlaggenparade Rotterdam,
Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd bestand of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of anderszins
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
de uitgever.

No part of this magazine may be reproduced in any
form by print, photoprint, microfilm or any other
means without written permission from the publis-
her.

Fotografie: Tom Pilzecker/Theun Okkerse
Ontwerp: Theun Okkerse
Drukwerk: Grafisch Goed

Redactie: Hans Horsting (oud-secretaris
Vlaggenparade/Vlaggenmuseum),
Daan van Leeuwen, Theun Okkerse, Marcel van
Westerhoven (redactievoorzitter en secretaris
Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde)
Vaste medewerkers: Willem van Ham, Hans
Horsting, Daan van Leeuwen, Wim Schuurman,
Marcel van Westerhoven

Abonnement:

Leden van de Nederlandse Vereniging voor
Vlaggenkunde krijgen *Vlag!* als onderdeel van hun
lidmaatschap; founding members en donateurs van
de Vlaggenparade ontvangen *Vlag!* eveneens. Wie
lid van de Nederlandse Vereniging voor
Vlaggenkunde wil worden (Euro 25,- per jaar) en
dus *Vlag!* steeds wil ontvangen kan zich aanmelden
bij: de heer M. van Westerhoven
secretaris Nederlandse Vereniging voor
Vlaggenkunde
Van 't Hoffstraat 250
2014 RM Haarlem
06 15 25 06 53
m.westerhoven@gmx.net

Wie donateur van de Vlaggenparade wil worden
kan daarover informatie aanvragen bij Kees Vrijdag,
e-mail: keesvrijdag@upcmail.nl
www.vlaggenparade.nl
twitter: @vlaggenparade

De Stichting Vlaggenparade Rotterdam heeft al
geruime tijd een website www.vlaggenparade.nl.

De Vlaggenparade heeft ook een Twitter account,
genaamd @vlaggenparade. Er kan nu dus ook via
Twitter worden gecommuniceerd.

Founding mebers

Donateurs

Donateurs in natura

